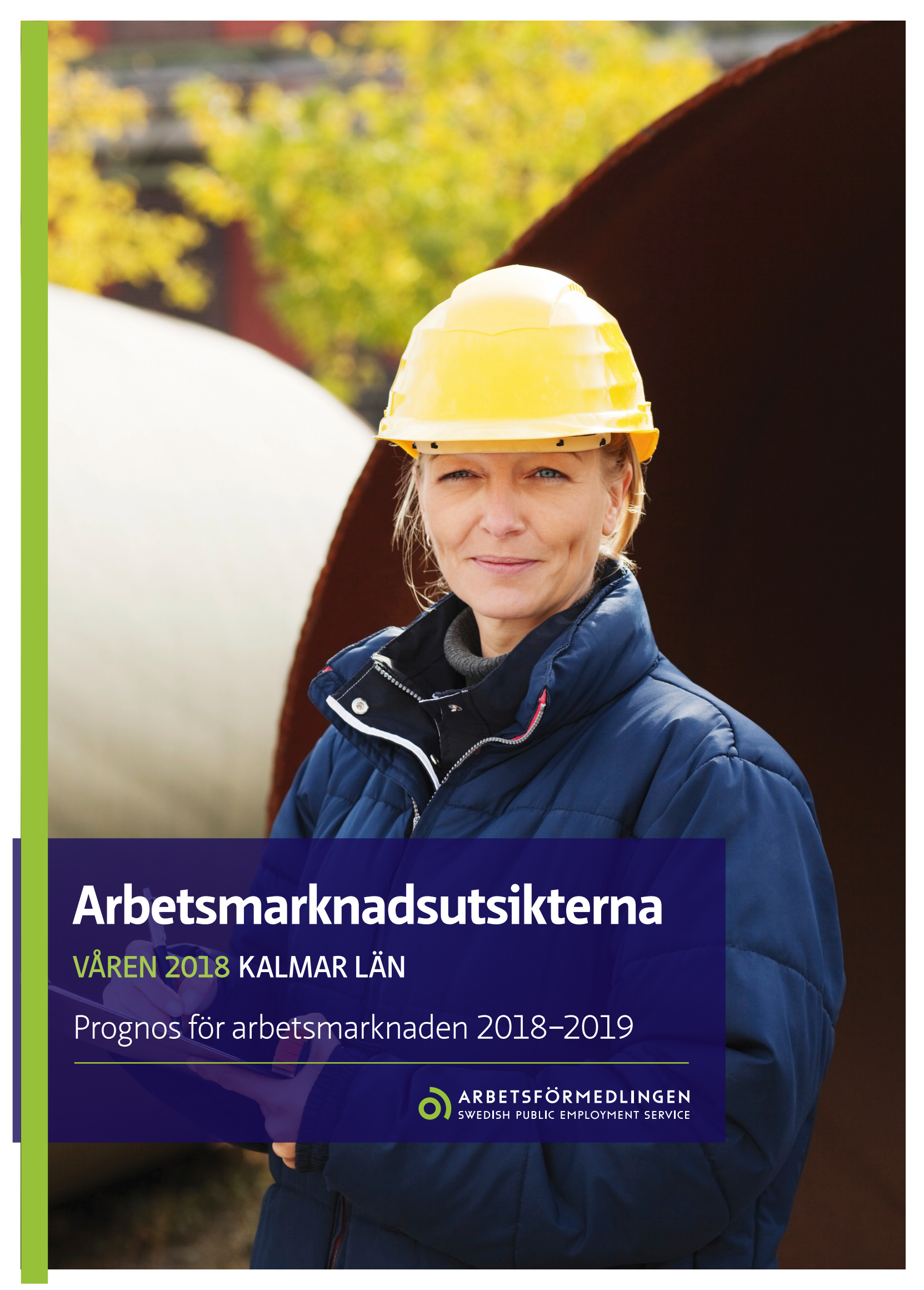

Arbetsmarknadsutsikterna

VÅREN 2018 KALMAR LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018–2019

ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Text

Mario Zetino, Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåten med angivande av källa.

Arbetsförmedlingen 2018-06-13

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Konjunkturläget i Kalmar län	6
3	Prognos över sysselsättning och arbetslöshet	10
4	Efterfrågan på arbetskraft	15
5	Näringsgrenar	19
5.1	Jord- och skogsbruk	20
5.2	Industri	22
5.3	Byggverksamhet	25
5.4	Privata tjänster	27
5.5	Offentliga tjänster	31
6	Utbudet av arbetskraft	35
7	Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen	38
7.1	Arbetslöshetens utveckling	38
7.2	Arbetslöshetens sammansättning	39
8	Fördjupning: Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?	46
9	Utmaningar på länets arbetsmarknad	50
10	Bilagor	53
10.1	Bilaga 1 Metod och urval	53
10.2	Bilaga 2 Definitioner	54
10.3	Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning	55

1 Sammanfattning

Global och svensk konjunktur mognar

Efter den högsta globala tillväxten sedan 2011 under fjolåret, fortsätter aktiviteten i den globala ekonomin att vara hög och utvecklingen är tydligt synkroniserad såväl geografiskt som sektormässigt. Samtidigt har stämningssläget kylts av något jämfört med fjolåret vilket indikerar att den globala tillväxten befinner sig nära toppen. Detta innebär att utvecklingen i den globala ekonomin går in i en mer mogen fas och att tillväxten normaliseras under vår prognosperiod. Att den globala tillväxten fortsätter att vara bredbaserad gynnar samtidigt utvecklingen både i Sverige och i våra nordiska grannländer.

I den svenska ekonomin fortsätter aktiviteten att vara höga. Stämningssläget bland företagen fortsätter att vara gott, även om förväntningarna skruvats ned något jämfört med slutet på förra året. Företagen fortsätter även att planera för fler anställda och en fortsatt stor andel arbetsgivare kan endast öka sin verksamhet i begränsad omfattning med befintlig personalstyrka. Detta innebär att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna.

Fortsatt starka förväntningar bland arbetsgivarna i Kalmar län

För Kalmar län visar Arbetsförmedlingens intervjuundersökning att företagens förväntningsläge ligger kvar på en hög nivå över det historiska genomsnittet. Den fortsatt starka konjunkturen i länet får draghjälp av utvecklingen i omvärlden och i Sverige. I vårens undersökning bland länets arbetsgivare uppger fler att de planerar att utöka sin personalstyrka.

Sysselsättningen ökar under 2018 och 2019

Den goda ekonomiska konjunkturen ger en fortsatt stark arbetsmarknad och sysselsättningen bedöms fortsätta att öka i länet under prognosperioden. Prognosen för 2018 är en ökning med 1 200 personer, och för 2019 en ökning med 900 personer. Totalt ökar antalet sysselsatta med 2 100 under prognosperioden.

Arbetslösheten vänder ner

Efter ett par år då arbetslösheten i länet har stigit som en följd av att det stora antalet flyktingar som kom till Sverige under 2015 har skrivit in sig på arbetsförmedlingen bedöms arbetslösheten nu åter minska.

Medan antalet inskrivna arbetslösa som är födda i Sverige fortsatt att minska i en mycket god takt under 2017 och 2018, har antalet arbetslösa som är födda utanför Sverige ökat under fjolåret. Under början av 2018 har det emellertid skett ett trendbrott med minskande arbetslöshet i länet. Samtidigt som inflödet till

etableringsinsatser avtagit betydligt under 2017 och 2018 är det också fler utrikesfödda som går till arbete än tidigare. Prognosen är att utvecklingen fortsätter enligt samma mönster och under sista kvartalet 2018 beräknas att antalet inskrivna kommer att uppgå till drygt 9 200 personer i åldern 16-64 år, vilket är en marginell minskning sedan 2017 med drygt 100 personer. Den relativa arbetslösheten kommer därmed att ligga på 7,9 procent av arbetskraften i slutet av 2018. Under 2019 bedöms antalet inskrivna arbetslösa minska med ungefär lika många och under sista kvartalet uppgå till drygt 9 100 personer och en relativ arbetslöshet på 7,8 procent.

Arbetslöshetens sammansättning

Arbetslöshetsnivån skiljer sig mellan olika åldersgrupper, där exempelvis ungdomars (18-24 år) arbetslöshet är högre än äldres (55-64 år). Yngre personer är i regel i början av sina arbetslivskarriärer och i en etableringsfas på arbetsmarknaden. Under den senaste tidens starka konjunkturläge har dock ungdomarnas position kraftigt förbättrats. Även mellan inrikes och utrikes födda är skillnaderna i nivåer på arbetslösheten stora. Trots höga arbetslöshetssiffror gynnar det rådande konjunkturläget även många utrikes födda som går ut i arbete. Bland personer med olika utbildningsbakgrund är det också stora skillnader. För personer med enbart förgymnasial utbildning är situationen på arbetsmarknaden särskilt tuff med hög arbetslöshet som följd. En stor del av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen har också långa tider av arbetslöshet. Mer än hälften av de inskrivna arbetslösa har varit utan arbete i mer än ett halvår.

Utmaningar på arbetsmarknaden i länet

Vårens undersökning visar att företagens förväntningsläge fortsatt ligger över det historiska genomsnittet och fler vill utöka sin personalstyrka. Inom offentliga tjänster förutses behoven fortsätta öka som en följd av ökad befolkning och fler i yngre och äldre åldrar. Samtidigt är bristen på arbetskraft fortsatt på mycket höga nivåer.

Parallellt med det är arbetslösheten hög för vissa grupper. Det belyser den obalans mellan efterfrågan och utbud på arbetskraft som uppstått då de som är inskrivna på arbetsförmedlingen många gånger inte har den kompetens som efterfrågas. För personer med enbart förgymnasial utbildning är det svårare att få arbete, vilket understryker vikten av utbildning och att fler väljer utbildningar som är gångbara på arbetsmarknaden, men också att utbildningsplatser finns i tillräcklig omfattning inom områden där kompetens saknas och där bristerna finns.

Även den höga arbetslösheten för utrikes födda är en utmaning på länets arbetsmarknad som i vissa delar också kan vara relaterad till ett behov av utbildning för korttidsutbildade. I det avseendet kan den nyligen införda utbildningsplikten vara en viktig insats. Sammantaget berör utmaningarna på arbetsmarknaden kompetensförsörjningsfrågor där flera aktörer har en viktig roll att fylla.

2 Konjunkturläget i Kalmar län

Sverige är en öppen ekonomi med en hög exportandel och ett starkt beroende av den ekonomiska utvecklingen i omvärlden. Efterfrågan på svenska varor och tjänster påverkas till stor del av konjunkturer internationellt, men basen är den inhemska marknaden och efterfrågan från företag och hushåll inom landet. Utvecklingen på arbetsmarknaden återspeglar konjunkturutvecklingen både internationellt och nationellt. Följande avsnitt redogör för de ekonomiska förutsättningarna under prognosperioden.

Global konjunktur mognar

Efter den högsta globala tillväxten sedan 2011 under fjolåret, fortsätter aktiviteten i den globala ekonomin att vara hög och utvecklingen är tydligt synkroniserad såväl geografiskt som sektormässigt. Under inledningen av året har utvecklingen i USA liksom positiva överraskningar från både Europa och Asien bidragit till det fortsatt ljusa världsekonomiska läget.

Både den globala produktionen och världshandeln har fortsatt att förstärkas. Tydligare tecken på kapacitetsbegränsningar gör att investeringarna blir en allt viktigare motor för den fortsatta globala tillväxten.

Såväl globala framåtblickande indikatorer som indikatorer för enskilda länder har under året fortsatt att visa styrka, om än med en viss dämpning från tidigare mycket höga nivåer. I USA har arbetsmarknaden utvecklats starkt och både hushåll och företag har visat optimism för framtiden. Trumps skattereformer som antogs i december 2017 och de offentliga utgiftsökningar som kongressen beslutade om i februari i år ger också skjuts åt den amerikanska ekonomin under vår prognosperiod. I USA som ligger längre fram i konjunkturcykeln än euroområdet leder Federal Reserve också vägen mot en normalisering av styrräntan.

Euroområdet har också under året uppvisat starka indikatorer och god tillväxt med en stark arbetsmarknad och en hög men fallande arbetslöshet. Området präglas av en tydlig geografisk bredd i den positiva utvecklingen, både avseende ekonomin och arbetsmarknaden, men det finns fortsatt en stor skillnad i arbetslöshetsnivå mellan områdets länder. De penningpolitiska stimulanserna fortsätter alltjämt i år och till skillnad från i USA väntas Europeiska centralbanken (ECB) höja styrräntan först under 2019.

Även utvecklingen i tillväxtekonomier som Brasilien och Ryssland har återhämtningen från recessionerna fortsatt och Indien har haft en god uppgång i tillväxten. I Kina väntas en dämpning av tillväxten ske gradvis.

Uppsvinget i världshandeln har också hjälpt utvecklingen i våra grannländer. I Norge som är Sveriges näst största handelspartner efter Tyskland stiger oljeinvesteringar och exporten stärks. För Finlands del driver en mognande men relativt stark industrikonjunktur på efterfrågan för export. Tillsammans med den expansiva

penningpolitiken för euroområdet bäddar det för fortsatt tillväxt. Danmark har inte haft en lika god utväxling för export av varor men arbetsmarknaden går bra och ekonomin hade en relativt god tillväxt under 2017.

Sammantaget fortsätter den globala konjunkturen att mogna och stämningssläget har kylts av något jämfört med fjolåret vilket indikerar att den globala tillväxten befinner sig nära toppen och att tillväxten normaliseras under vår prognosperiod.

Hög aktivitet i den svenska ekonomin

Också i den svenska ekonomin fortsätter aktiviteten att vara hög. Stämningssläget bland företagen fortsätter att vara gott, även om förväntningarna skruvats ned något jämfört med slutet på förra året. Mot bakgrund av konjunkturförstärkningen i omvärlden med ökade investeringar som allt viktigare tillväxtmotor är det framförallt exporten som har växlat upp och medan bygginvesteringarna minskar gör det höga kapacitetsutnyttjandet att industrins investeringar ökar.

De senaste årens starka uppgång i bostadsinvesteringar bedöms enligt Konjunkturinstitutet och Sveriges byggindustrier bromsa in med en förväntad minskning av nybyggnationer i år och nästa år. Ökade anläggningsinvesteringar bedöms utgöra en positiv motvikt men medan byggproduktionen befinner sig på en hög nivå väntas tillväxttakten mattas av.

Med den senaste tidens starka uppgång i omvärlden och ökning av varuexporten har läget varit gynnsamt för de flesta industribranscher. Tidigare år har motorfordonsbranschen varit drivande för den svenska exporten men behovet av investeringar i takt med ökat kapacitetsutnyttjande i omvärlden gör att efterfrågan på investeringsvaror i högre grad kommer att vara drivande framöver och ger goda förutsättningar även för verkstadsindustrin. En stark byggkonjunktur i Europa bidrar också till goda förutsättningar för svensk export. För privata tjänster har Konjunkturinstitutets Barometerindikator genomgående under årets första månader visat på ett starkare läge än normalt. Den offentliga sektorns konsumtion som ökade snabbt under 2015 och 2016 i samband med det stora flyktingmottagandet har emellertid saktat in under 2017 och drivs i år främst av satsningar på vård och skola.

Stämningssläget bland hushållen har enligt Konjunkturinstitutets konfidensindikator sjunkit till en normal nivå under året, troligen till följd av osäkerheten som varit på bostadsmarknaden. Enligt flera bedömare stabiliseras emellertid bostadspriserna och stiger åter något under året. Regeringens expansiva budget för 2018 med sänkta skatter och ökade transfereringar bidrar till att hushållens inkomster ökar under året men får enligt SCB:s beräkningar störst effekt under nästa år. Likaså visar en fortsatt hög sparkvot på utrymme att öka konsumtionsnivån. Sammantaget ger det förutsättningar för att hushållens konsumtion åter ökar under prognosperioden.

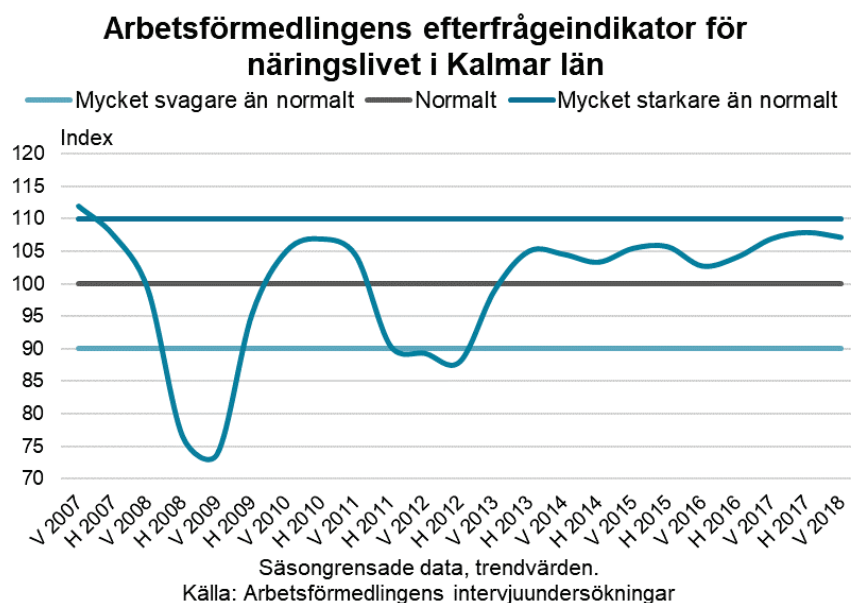
I likhet med ECB väntas Riksbanken enligt flera bedömare ännu dröja med att höja räntan mot slutet av 2018 eller i början av 2019 och resulterar i fortsatta penningpolitiska stimulanser, om än i avtagande omfattning mot slutet av prognosperioden.

Sammantaget fortsätter företagen att planera för fler anställda och en fortsatt stor andel arbetsgivare kan endast öka sin verksamhet i begränsad omfattning med befintlig personalstyrka. Detta innebär att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna.

Fortsatt starka förväntningar bland arbetsgivarna i Kalmar län

För Kalmar län visar Arbetsförmedlingens intervjuundersökning att företagens förväntningsläge ligger kvar på en historisk stark nivå. Efter en uppgång till den högsta nivån den varit på under den senaste 10-årsperioden i förra höstens undersökning har förväntningarna dämpats något. Vårens notering är emellertid den starkaste noteringen på 10 år näst efter förra höstens nivå och starkare än både för ett år sedan och efter uppgången efter finanskrisen 2010.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindex som redovisas i diagrammet nedan bygger på de bedömningar som företagen i det privata näringslivet i länet har gjort av sin efterfrågan de kommande sex månaderna. Indexet har normaliserats och ett värde runt 100 tyder på en normaltillväxt i den regionala ekonomin. Nivåer över 110 tyder på en regional tillväxt mycket över det normala och nivåer under 90 tyder på en tillväxt mycket under det regionala genomsnittet.

Dämpningen från höstens höga nivå följer samma mönster som i de småländska grannlänerna men är mindre i Kalmar län och visar en stabil följsamhet i konjunkturutvecklingen. Det gäller också på lite längre sikt över prognosperioden med en försiktig förskjutning till något fler arbetsgivare i det privata näringslivet som förväntar sig en oförändrad efterfrågan på ett års sikt.

Som ett industritungt län noterades, i linje med konjunkturutvecklingen, rekordstarka förväntningar inom industrin under fjolårets båda undersökningar. För våren är förväntningarna inte lika optimistiska men de är alltså starkare än under 10 års- perioden dessförinnan. För det kommande sex månaderna är det också inom industrin som förväntningarna på efterfrågan är som högst i länet.

Även för byggverksamhet visar vårens undersökning på ett efterfrågeläge över det normala för länet under kommande sex månader. De är under nivåerna för de starka tillväxtåren 2015-2016 och fjolåret, men förhållandevis stabila även på ett år sikt. För privata tjänster som rymmer många branscher med stor variation sinsemellan har utvecklingen generellt varit mer stabilt under de senaste fem åren. Vårens undersökning visar inte på någon större förändring och ligger över det normala för länet.

3 Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

I detta avsnitt ges en framåtblickande prognos över sysselsättningsutvecklingen och arbetslöshetsutvecklingen i Kalmar län. Bedömningarna bygger på rådande och förväntat konjunkturläge som beskrivits i det föregående avsnittet. De huvudsakliga källorna till informationen är de drygt 557 intervjuade arbetsgivarnas egna bedömningar genom Arbetsförmedlingens prognosundersökning, SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik och Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik.

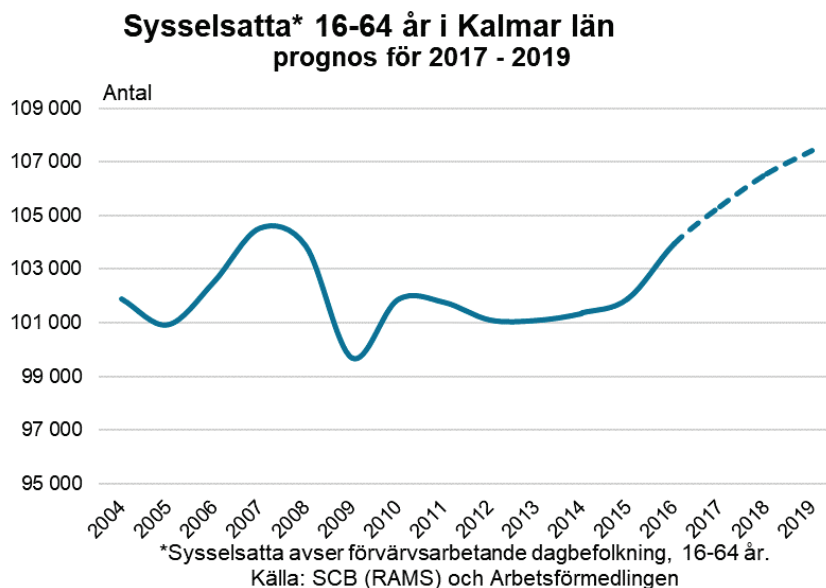
Antalet sysselsatta ökar

Utvecklingen på arbetsmarknaden i Kalmar län som tidigare präglats av finanskrisen 2008/2009 har under de senaste åren sett en uppväxling i sysselsättningsökning. I finanskrisens spår förlorade länet på kort tid massor av jobbtillfällen och sysselsättningen sjönk snabbt. Efter en kort men intensiv upphämtning 2010 med en tillväxt på 2,2 % följde ett par år av nedgång och stabilisering.

Sedan 2014 har sysselsättningen sakta men succesivt ökat med 0,3 % 2014, och 0,5 % 2015 för att under 2016 öka kraftigt med 2,0 %. Starkast har jobbtillväxten varit i offentlig sektor och då framförallt inom vård och omsorg och inom skola, privata tjänster och i viss utsträckning inom bygg. Utvecklingen sammanfaller med och har drivits av en befolkningsökning i samband med det stora flyktingmottagandet 2015 och konjunkturuppgången i Sverige under 2016.

Utvecklingen bedöms under förra året ha varit fortsatt mycket starkt så att länet nu ligger över nivån på antal sysselsatta före finanskrisen.¹ För prognosåren 2018-2019 bedöms konjunkturen bidra till att en stark sysselsättningsökning håller i sig, men bromsar in. Under 2018 bedöms sysselsättningen öka med 1200 personer och under 2019 med 900 personer så att sysselsättningen i länet kommer att ligga på strax över 107 400 personer.

¹ Arbetsförmedlingens prognos bygger på SCB:s registerbaserade sysselsättningsstatistik RAMS. Statistiken har en produktionstid på nästan ett år vilket innebär att 2017 års sysselsättningsstatistik inte finns tillgängligt förrän i slutet av det här året.

Vårens undersökning visar på fortsatt goda efterfrågeförväntningar då samtliga branscher inom det privata näringslivet ligger över normalt. En succesiv inbromsning har ändå flera orsaker. Bland annat ska sysselsättningsökningen från 2016 ses i ljuset av en exceptionell ökning av arbetskraften i länet under det året. En dämpad befolkningsökning som redan under 2017 bidrog till att befolkningen i arbetsför ålder åter minskade något gör att arbetskraften inte bedöms öka lika mycket framöver. I takt med att effekterna av den offentliga konsumtionen i samband med flyktningmottagandet 2015 klingar av blir dess betydelse också mindre under prognosperioden.

Av vårens undersökning framgår att förväntningarna på efterfrågan är som starkast inom industrin för de kommande sex månaderna. Emellertid präglas industrin av ett kontinuerligt rationaliseringstryck där kapacitetsbegränsningar också innebär investeringar i automatisering och produktionsomställningar. De senaste åren, fram till 2016, har inte heller medfört någon ökning av sysselsättningen inom industrin. Till detta ska tilläggas att i takt med att efterfrågan bedöms avta under prognosperioden minskar också effekterna inom företagstjänster.

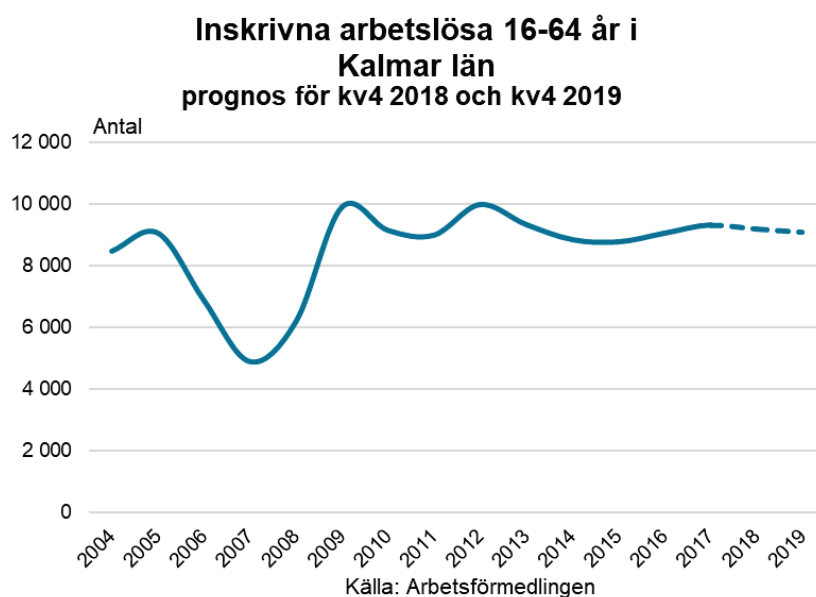
Efterfrågeförväntningarna som är fortsatt goda också inom privata tjänster avtar emellertid i likhet med industrin på lite sikt. Till skillnad från i riket som helhet visar vårens undersökning att arbetskraftsbristen också minskar bland arbetsgivarna i länet, men från höga nivåer. En möjlig förklaring är att de rekryteringar som skett i samband med den starka sysselsättningsökningen inneburit en nedtrappning av arbetskraftsbristen. Sysselsättningsökningen i länets hålls därför tillbaka inte enbart på grund av arbetskraftsbrist, utan också i takt med att förväntningarna på efterfrågan planar ut och dämpas. Mest stabila förväntningar på ökad efterfrågan under prognosperioden har företagen inom byggbranschen.

Arbetslösheten minskar

Efter en utveckling där antalet inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen i länet minskade mellan åren 2010 till 2015 (med undantag för 2012) skedde en ökning under 2016 och 2017. En orsak till den långsiktigt minskande trenden mellan 2010 och 2015 är att antalet personer som stått till arbetsmarknadens förfogande minskade.

Den något paradoxala utvecklingen med en ökad arbetslöshet samtidigt som arbetstillfällena blir fler under de senaste två åren, beror på att det samtidigt sker ett inflöde och ett utflöde av personer till och från Arbetsförmedlingen. För inrikes födda är antalet inskrivna arbetslösa nere på låga nivåer. Det goda konjunkturläget de två senaste åren har bidragit till att de grupper som står nära arbetsmarknaden har lämnat Arbetsförmedlingen och gått ut i jobb. Samtidigt har antalet personer som tillkommit till arbetskraften varit många och då till största delen beroende på flyktinginvandringen som hade sin höjdpunkt hösten 2015. Det stora antalet asylsökande som kom under hösten 2015 har successivt skrivit in sig på Arbetsförmedlingen. Dessa personer är ett viktigt tillskott till länets arbetsmarknad, men vägen till ett arbete går för de allra flesta via en tid i arbetslöshet.

Av de mer resursstarka människorna som har flytt från exempelvis Syrien med eftergymnasial utbildning och arbetslivserfarenhet är många eftertraktad arbetskraft bland länets arbetsgivare. För dem kommer etableringen på svensk arbetsmarknad att gå betydligt fortare än för dem som har förgymnasial utbildning eller ingen utbildning alls. Även för nyanlända med utbildning behövs studier i svenska språket och validering av utbildning och arbetslivserfarenhet. Det bidrar till att de under den första tiden efter att de fått uppehållstillstånd kommer att vara inskrivna på Arbetsförmedlingen.

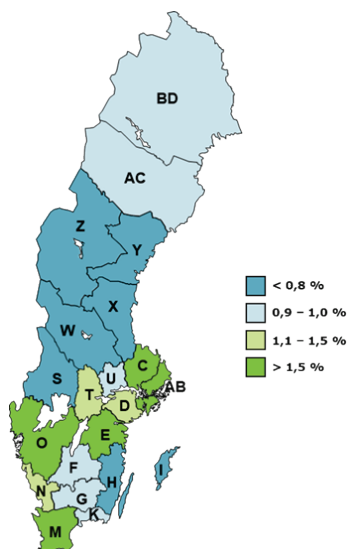
Under början av 2018 har det emellertid skett ett trendbrott med minskande arbetslöshet i länet. Samtidigt som inflödet till etableringsinsatser avtagit betydligt under 2017 och 2018 är det också fler utrikesfödda som går till arbete än tidigare.

Prognosen är att utvecklingen fortsätter enligt samma mönster. Under 2018 förväntas den goda konjunkturen därför åter bidra till att det totala antalet arbetslösa minskar något. Under sista kvartalet 2018 beräknas att antalet inskrivna kommer att uppgå till drygt 9 200 personer i åldern 16-64 år, vilket är en marginell minskning sedan 2017 med ungefär 100 personer. Det innebär att den relativa arbetslösheten kommer att ligga på ungefär 7,9 procent av arbetskraften i slutet av 2018. Under 2019 bedöms antalet inskrivna arbetslösa minska med ungefär lika många och under sista kvartalet uppgå till drygt 9 100 personer och en relativ arbetslöshet på 7,8 procent.

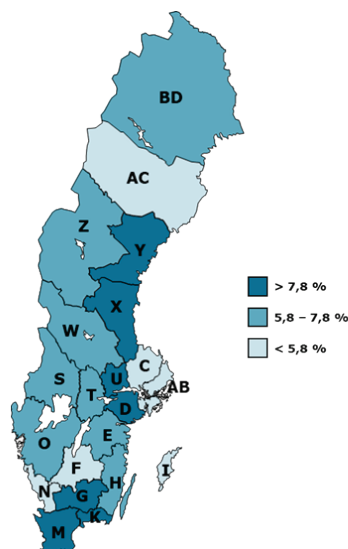
Stora regionala skillnader

Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen kommer att öka under 2018 och 2019. Störst ökning väntas i de tre storstadslänen Stockholm, Skåne och Västra Götaland medan Kalmar län hör till de län där sysselsättningen ökar i mer dämpad takt. När det gäller arbetslösheten befinner sig länet i ett mellanläge och hör inte till de län där den vara som högst, men inte heller lägst. Mer om landets regionala utveckling finns att läsa i ett särskilt avsnitt i Arbetsförmedlingens prognos över riket²

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2018 och kvartal 4 2019

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2019

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbotten

² Arbetsmarknadsutsikterna våren 2018: www.arbetsformedlingen.se/prognoser

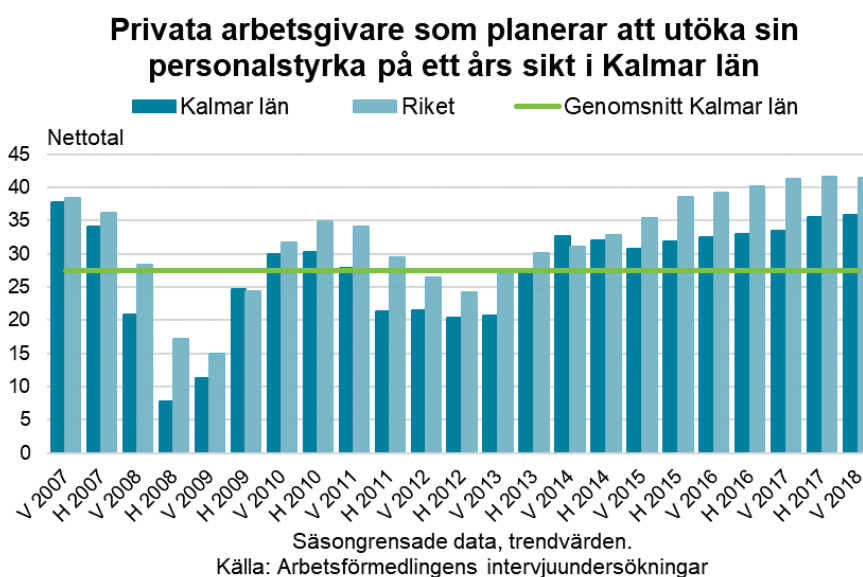
4 Efterfrågan på arbetskraft

Prognosen för sysselsättningsutvecklingen och arbetslöshetsutveckling som presenterats i föregående avsnitt bygger förutom på konjunkturläget också på arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft i länet som beskrivs i det här avsnittet. Likaså beskrivs bristen på arbetskraft och dess konsekvenser. Uppgifterna bygger huvudsakligen på hur arbetsgivarna svarat i vårens undersökning.

Starka anställningsplaner men de ökar inte lika mycket

Anställningsplanerna bland länets arbetsgivare har sedan 2015 haft en stadig uppgång och legat över genomsnittet för länet. I diagrammet nedan presenteras anställningsplanerna för privata arbetsgivare i netttotal. Uppgången sammanfaller med den starka byggkonjunkturen och den mer bredbaserade konjunkturuppgången som följt där företag inom företagstjänster gynnats.

Under perioden har även företag inom branscher som är kopplade till hushållens konsumtion gynnats av befolkningsökningen och den goda konjunkturen som lett till högre sysselsättning. Tillsammans med offentliga tjänster är det företag inom dessa branscher som framförallt drivit sysselsättningsökningen.

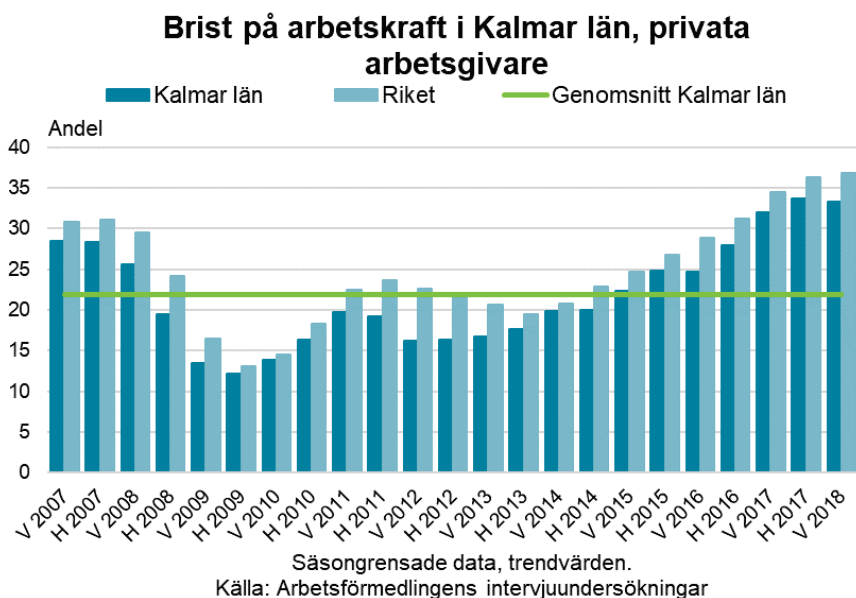
I vårens undersökning ser vi att anställningsplanerna ökat marginellt jämfört med höstens uppgång och ligger över det historiska genomsnittet för länet. Med den marginella ökningen förefaller anställningsplanerna för det privata näringslivet ha nått en topp i samband med den skarpa uppgången i efterfrågeförväntningarna inom industrin under fjolåret. Det speglas också i att vårens undersökning visar att anställningsplanerna för industrin på ett års sikt nu är lägre än under våren och hösten 2017. Den starka sysselsättningsökningen under 2016 är därtill en tänkbar

förklaring till att anställningsplanerna för privata arbetsgivare ligger kvar på en hög nivå och med endast en mindre ökning.

Att anställningsplanerna på ett års sikt nu planar ut på en hög nivå är i linje med en fortsatt god konjunktur. Inom företagstjänster följer anställningsplanerna industrins, medan andra branscher ser en uppgång. Mest positiva är de inom byggverksamhet och hotell- och restaurang, med fler som planerar att utöka sin personalstyrka jämfört med under våren och hösten förra året.

Bristen på arbetskraft dämpas

I diagrammet nedan ser vi att samtidigt som anställningsplanerna planar ut så avtar bristen på arbetskraft för privata arbetsgivare i länet. I vårens undersökning har bristen sjunkit något från förra hösten men ligger alltså kvar på en nivå som är mycket högre än det historiska genomsnittet för länet. Även här kan en förklaring vara att den dämpats efter en stark sysselsättningsökning och de rekryteringar som gjorts. Minskningen är en skillnad jämfört med riket där bristen skärpts ytterligare.

De branscher som uppger en nedgång i brist på arbetskraft vid rekryteringar i vårens undersökning är jord- och skogsbruk, industri, handel, privata arbetsgivare inom utbildning, vård och omsorg men även byggverksamhet. Inom industri är det färre än var tredje arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft, något fler än var tredje inom byggverksamhet liksom för privata arbetsgivare inom utbildning, vård och omsorg och färre än en av fem arbetsgivare inom handeln.

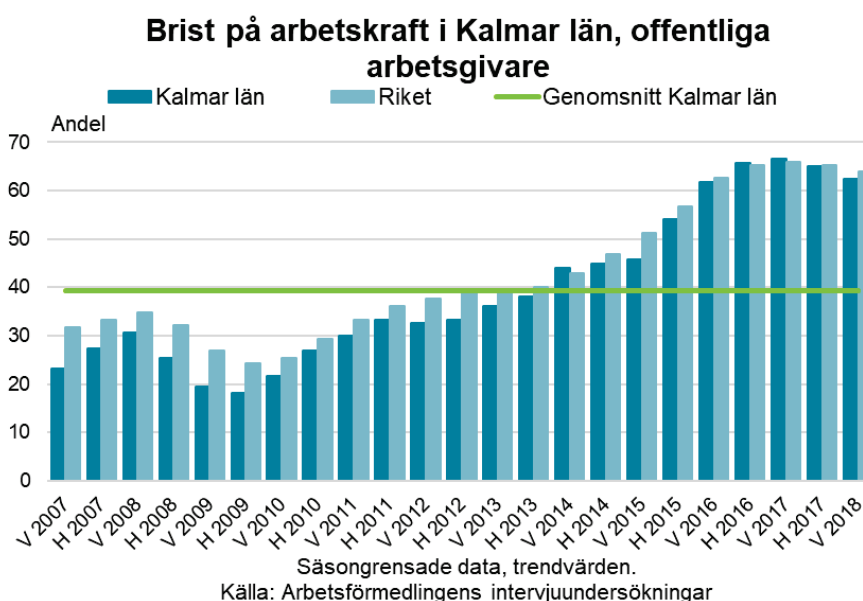
För arbetsgivare inom transport, hotell och restaurang, data/it, samt inom företagstjänster har bristen däremot ökat men inte mer än att den totalt sett avtar.

Inom transport är det nu mer än hälften av arbetsgivarna som uppger brist på arbetskraft, och inom information och kommunikation där data/it företag finns nästan 6 av 10. Inom hotell och restaurang är det fler än 4 av 10 arbetsgivare som uppger brist och även inom företagstjänster.

Rekryteringar kan påverkas på olika sätt av arbetskraftsbrist. Till exempel kan det vara så att arbetsgivare inte lyckas rekrytera eller att det tar längre tid. Det kan också vara så att arbetsgivaren sänker kraven på utbildning eller yrkeserfarenhet. I samband med vårens undersökning är det vanligast att rekryteringarna har tagit längre tid, vilket drygt 60 % av de privata arbetsgivarna uppgett. Det följs av att kraven på yrkeserfarenhet sänkts, som drygt 40 % uppger, eller att arbetsgivaren inte lyckats rekrytera, som 32 % uppgett. Det i sin tur följs av sänkta krav på utbildning, vilket 22 % uppger.

Däremot är det mindre vanligt att rekrytera utomlands, vilket endast 6 % av de privata arbetsgivarna totalt har gjort och då i viss utsträckning framförallt inom hotell- och restaurang, byggverksamhet och jord- och skogsbruk. Det är också mindre vanligt att erbjuda andra förmåner som 9 % uppger, högre lön som drygt 17 % uppger, eller att sänka kraven på social kompetens som 15 % av arbetsgivarna uppgett. De vanligaste konsekvenserna av arbetskraftsbristen som nästan 7 av 10 uppgett är att befintlig personal får arbeta mer. Det följs av att företag tackat nej till order, vilket drygt 3 av 10 har gjort.

Efter att ha ökat under en rad år har arbetskraftsbristen för offentliga arbetsgivare avtagit under de två senaste undersökningarna. Det är viktigt att observera att den fortfarande ligger på en mycket hög nivå över genomsnittet för länet. Bristnivåerna och utvecklingen i länet följer annars rikets med en uppgång i med det stora flyktingmottagandet som nådde sin topp under hösten 2015 och ökningen av den offentliga konsumtionen. I takt med att mottagandet minskar har effekterna också börjat avta.

Bland offentliga arbetsgivare uppger drygt 37 % att rekryteringar vid arbetskraftsbrist tagit längre tid än normalt och drygt 20 % att de inte lyckats rekrytera vid brist på arbetskraft. Drygt 34 % har också sänkt krav på utbildning och 32 % på yrkeserfarenhet. Den vanligaste konsekvensen har även för offentliga arbetsgivare varit att befintlig personal har fått arbete mer, vilket drygt 38 % svarat.

Till bilden bör också läggas att det i samband med vårens undersökning tydligare framkommit att offentliga arbetsgivare inom vård och skola börjat göra andra anpassningar till den höga bristnivån. Det tar sig bland annat uttryck i att andra personalkategorier som inte tidigare förekommit i samma utsträckning börjat anställas så att exempelvis undersköterskor, sjuksköterskor och lärare kan fokusera på de arbetsuppgifter som kräver deras specifika kompetens.

Att bristnivåerna är fortsatt höga kan på några års sikt innebära utmaningar. Fler äldre och unga i skolåldern i befolkningen innebär att behoven av offentliga tjänster kommer att öka. Med en minskad invandring som motvikt till den demografiska effekten av pensionsavgångar bedöms arbetskraften inte öka i samma takt. Samtidigt är arbetslösheten bland inrikes födda och personer med gymnasial och eftergymnasial utbildning förhållandevis låg. Obalansen på arbetsmarknaden innebär att fler behöver utbilda sig inom bristyrken, att en anpassning av arbetets innehåll som öppnar upp för andra personalkategorier att göra arbetsuppgifter fortsätter, och att befintlig kompetens tillvaratas. Dessa och andra utmaningar diskuteras mer i de avslutande huvudavsnittet.

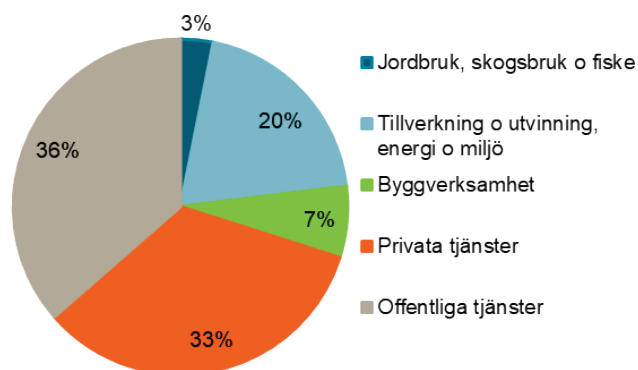
5 Näringsgrenar

I detta avsnitt ges en översikt av länets näringsstruktur och bedömning för branschernas sysselsättningsutveckling för prognosåren 2018 och 2019. I avsnittet redogörs också för bristsituationer och dess konsekvenser inom olika branscher. Analyserna bygger på arbetsförmedlingens intervjuundersökning i Kalmar län våren 2018.

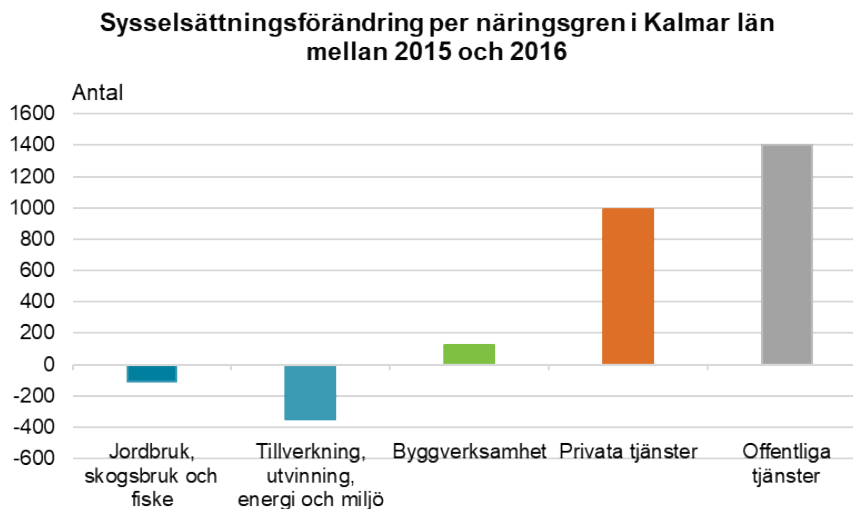
Näringsstruktur och sysselsättningsförändringar

Sedan 2014 har länet haft en positiv sysselsättningsutveckling. Den långvariga konjunkturuppgången har succesivt generat många nya jobb och under 2016 ökade antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år i länet med drygt 2070 personer. Totalt var det i slutet av 2016 drygt 103 950 sysselsatta i Kalmar län. Den största sysselsättningsökningen återfinns inom offentliga tjänster och privata tjänster. Diagrammen nedan visar andelen sysselsatt i respektive näringsgren och sysselsättningsförändringen mellan 2015 och 2016.

Sysselsatta per näringsgren i Kalmar län 2016

Källa: SCB, RAMS 16-64 år

Källa: SCB, RAMS 16-64 år 2016

Kalmar län har en varierad näringsstruktur där offentlig sektor, privata tjänster och industri hör till de mest framträdande. Inför prognosperioden är länets arbetsgivare fortsatt optimistiska med en efterfrågeutveckling som alltså är över det normala för länet. Sysselsättningen bedöms öka med totalt 2 100 personer fram till slutet av 2019. Framförallt är det inom länets offentliga tjänstesektor samt inom den privata tjänstenäringen som jobbtillväxten kommer att vara som störst. Tillväxttakten hålls tillbaka av att befolkningen i arbetsför ålder ökar långsammare och av att bristen på arbetskraft fortsatt är på en hög nivå, även om den dämpats. I takt med att efterfrågeutvecklingen planar ut bidrar det också till en successivt avtagande sysselsättningsökning under prognosperioden.

5.1 Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruk är små branscher i Sverige och i länet sysselsätter branschen 3,1 procent av de förvärvsarbetande mellan 16 och 64 år. Av de sysselsatta i näringsgrenen är 81 procent män och 19 procent kvinnor. Utöver arbete med jord- och skogsbruk omfattar branschen även uppfödning och skötsel av djur samt fiske.

Branscherna inom näringsgrenen är beroende av den globala marknaden och utvecklingen i omvärlden påverkar efterfrågan på såväl trä- och pappersvaror som på spannmål och livsmedel. Det svenska skogsbruket som är mycket exportberoende, såväl i riket som i länet, gynnas därför av den positiva omvärldskonjunkturen som främjar exporttillväxten även i Kalmar län. Enligt Skogsindustriernas senaste konjunkturrapport råder det en positiv utveckling för den svenska trävarumarknaden. En mycket god byggaktivitet, på den för svensk del så viktiga, europeiska marknaden gör efterfrågan på trä starkare än någonsin.³

³ Så går det för skogsindustrin, Skogsindustrierna, mars 2018

För lantbrukarna visar Lantbruksbarometern 2018 att fler upplever en god eller mycket god lönsamhet jämfört med våren 2017.⁴ Det är en något mindre andel än i den senaste mätningen hösten 2017, men alltså en majoritet. Sedan 2016 innebär det en positiv utveckling som sammantaget förväntas fortsätta också under nästa år. Av de olika produktionsgrenarna är det grisköttsproducenter som upplever bäst lönsamhet även om det minskat. Såväl mjölkproducenter som nötköttsproducenterna och växtodlarna upplever en förbättring av lönsamheten jämfört med våren 2017.

Tillsammans med de övriga Smålandslänen och Blekinge tillhör Kalmar län den region med flest inom lantbruket som upplever att de har god lönsamhet och högst tro på lönsamhet för 2019. Det speglar bilden bland såväl länets mjölkbönder som är mer positiva än tidigare, som köttproducenternas som upplever att det går bra.

I Arbetsförmedlingens undersökning våren 2018 bekräftar jord- och skogsföretagen i länet en starkt ökad optimism för efterfrågeutvecklingen på deras varor och tjänster. För de kommande 6 månaderna förväntar sig drygt 76 procent en ökad efterfrågan. På ett års sikt är den siffran drygt 77 procent.

Samtidigt har kapacitetsutnyttjandet sjunkit, 25 procent uppger att de endast kan öka sin produktion med 5 procent eller mindre vilket kan jämföras med 56 procent i höstens undersökning och 34 procent för ett år sedan. Sedan förra årets undersökningar är det också en betydlig mindre andel som upplever brist på arbetskraft. I undersökningen våren 2017 var det drygt 20 procent som upplevt brist på arbetskraft och i förra höstens undersökning 26 procent. I vårens undersökning är det endast 6 procent, vilket pekar på att det blivit lättare att rekrytera inom jord- och skog än tidigare. De säsongsvariationer som präglar en del branscher inom näringsgrenen kan vara en förklaring till varför näringsgrenen ändå med 20 procent står för den näst största andelen som uppgett att arbetskraftsbristen lett till rekrytering av arbetskraft från utlandet.

Det är något fler som planerar att utöka sin personal under det kommande året jämfört med hösten 2017 men det minskar till en låg andel på lite längre sikt. Trots att konjunkturen och lönsamheten har förbättrats räcker inte det för att antalet sysselsatta ska öka under 2018 och 2019. Antalet förvärvsarbetande i branschen har under en längre tid visat på en svagt nedåtgående trend med en årlig genomsnittlig minskningstakt på 1,0 procent mellan åren 2008 och 2016.

Sammantaget är bedömningen att utvecklingen av sysselsättningen inom näringsgrenen kommer att vara oförändrat under prognosperioden. Det starka omvärldsläget kommer inte att ha en nämnvärd påverkan på antalet förvärvsarbetande. Eftersom näringsgrenen endast står för 3,1 procent av länets sysselsättning blir effekten för jobbtillväxten totalt sett liten.

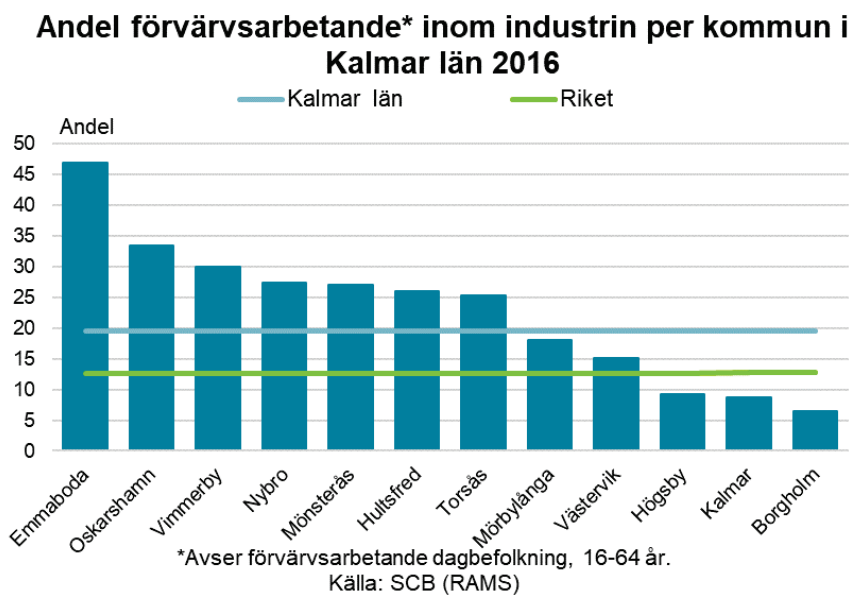
⁴ Lantbruksbarometern 2018, LRF Konsult, Swedbank och Sparbankerna, 2018

5.2 Industri

Industriföretagen utgör en viktig del av sysselsättningen i Kalmar län då ca 20 500 personer arbetar inom näringsgrenen. Det motsvarar 19,6 procent av länets totala sysselsättning. Av dessa är det 78 procent män och 22 procent kvinnor. I riket uppgår andelen sysselsatta inom industrin till cirka 13 procent. Länets industrisysselsättning bör därtill värderas något högre då industriföretagen i många fall också köper in tjänster och sysselsätter personer som statistiskt faller in under andra branscher.

Länets industristruktur

Näringsgrenen industri består av tillverkningsindustri, energi- och vattenförsörjning samt avfallshantering och återvinning. Industrin i länet är mångfacetterad, men de största industrigrenarna är maskin-, transportmedels-, trävaru-, livsmedels- och metallindustri. Det är också stora variationer vad gäller industrins betydelse för respektive kommun i länet. Störst andel sysselsatta inom industrin har Emmaboda och Oskarshamn kommun med 46,8 respektive 33,4 procent. Lägst andel sysselsatta inom industrin har Kalmar och Borgholm kommun, med 8,6 respektive 6,5 procent.

Fortsatt starka men dämpade förväntningar

Länets industri påverkas både av den svenska konjunkturen och läget på världsmarknaden. I ett läge där både den svenska och den globala ekonomin är stark ger det positiva effekter på efterfrågan för den småländska industrin. Under förra året fick det efterfrågeförväntningarna bland länets företag att skärpas rejält och låg starkt över rikets och genomsnittet för länet. För 2018 pekar indikatorer på en stark inledning av året med en stabilisering på sikt.

Pådrivet av efterfrågan från omvärlden har produktionstillväxten under de senaste åren varit starkast inom motorfordonsindustrin. I takt med att världshandeln och industriproduktionen i omvärlden ökat baddar investeringsbehoven också för en positiv utveckling för exporten av investeringsvaror. Den starka byggkonjunkturen i Europa och en ökad efterfrågan på svenskt trä ger också goda förutsättningar för den svenska trävaruindustrin.

Teknikföretagens barometer för årets första kvartal visar att ordertillväxten från exportmarknaden för teknikföretagen förbättrades under början av året. Samtidigt noterades endast en begränsad dämpning av ökningstakten från hemmamarknaden.⁵ Den ökade efterfrågan omfattade maskinindustrin, metallvaru- och motorfordonsindustrin. För samtliga grupper av leverantörer var orderingången i början av året däremot något dämpad. Sammantaget utvecklades orderstockarna fortsatt positivt om än något mindre positivt än föregående kvartal.

Utvecklingen för året drivs alltjämt av fordons- och maskinindustrin. Efterfrågan skiljer sig emellertid mellan fordons typer och mellan olika länder med hög efterfrågan på tunga fordon förutom i Europa och lägre efterfrågan på personbilar än tidigare år. Bakom det ligger minskade utbytesbehov av bilar på viktiga marknader samtidigt som tillväxten i Indien och Kina inte är lika stor som under 2006-2016. Alltjämt går dock export av motorfordon från Sverige bra och efterfrågan på fordonskomponenter är hög på hemmamarknaden. Teknikföretagen väntar sig därmed en hög tillväxttakt under första halvåret 2018 som sedan bromsar in.

Efterfrågan på investeringsvaror som drivit uppsvinget inom industrin sedan förra året mätas också efterhand som ersättnings- och kapacitetsinvesteringar gör att flaskhalsar byggts bort men ett starkt år förväntas även i år för maskindustrin.⁶ För metallvaruindustrin som främst levererar till maskin- och fordonsindustrin på hemmamarknaden är det direkta exportberoendet lägre än för andra industribranscher, men det indirekta beroendet via leverantörskedjor är högt. Det gör att även här har efterfrågan varit hög och ökad export baddar för en fortsatt god utveckling om än med en gradvis försvagning.

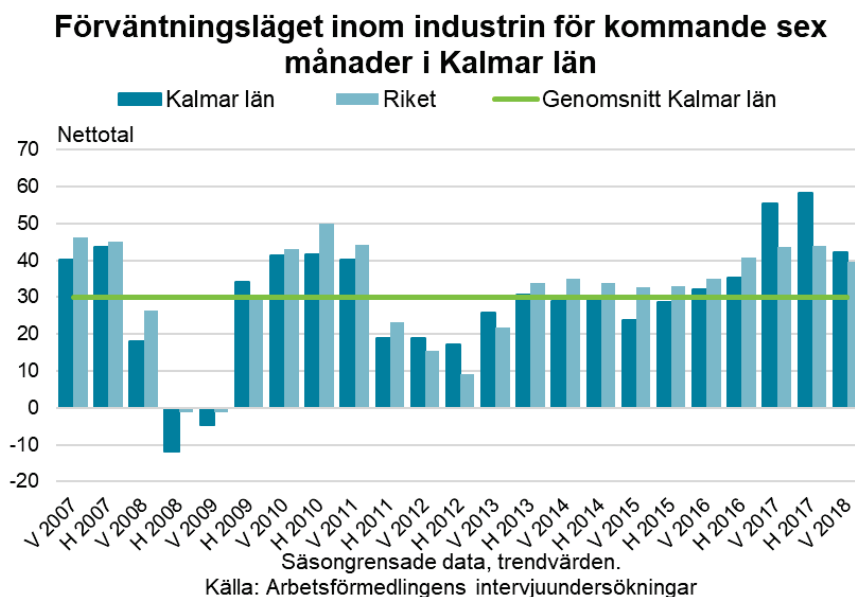
Andra indikatorer såsom Konjunkturinstitutets konfidensindikator för tillverkningsindustrin ger en samstämmig bild. Under året har indikatorn pendlat upp och ner under olika månader men konsekvent visat på ett mycket starkt läge. En dämpning i maj från föregående månad har inte förändrat läget men företagen rapporterade en lägre ökningstakt i orderingång från hemmamarknaden och exportmarknaden.

Även Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för industrin i länet går i samma riktning och visar på en konjunkturrell mognad i vårens intervjuundersökning. Förväntningsläget inom länets industri har fallit med 16 enheter jämfört med hösten 2017 (se diagram nedan). Andelen av arbetsgivarna som tror på en minskad efterfrågeutveckling är emellertid fortsatt låg, merparten tror på en oförändrat eller

⁵ Teknikföretagens Barometer 1:a kvartalet 2018, Teknikföretagen.

⁶ Teknikföretagens prognos maj 2018, Teknikföretagen

ökad efterfrågan inom de närmste sex månaderna. Förväntningsläget ligger därmed också kvar över det historiska genomsnittet vilket indikerar ett starkare stämningsläge än normalt. Även på lite sikt (6-12 månader) bedömer länets industriföretag en stabil efterfrågeutveckling.

Vårens undersökning visar vidare att kapacitetsutnyttjandet inom industrin minskat jämfört med hösten 2017, även om nivåerna är fortsatt höga. Nu uppger 43,4 procent av arbetsgivarna att man kan öka produktionen med högst 5 procent innan man behöver utöka personalstyrkan vilket är en minskning med 14,6 procentenheter.

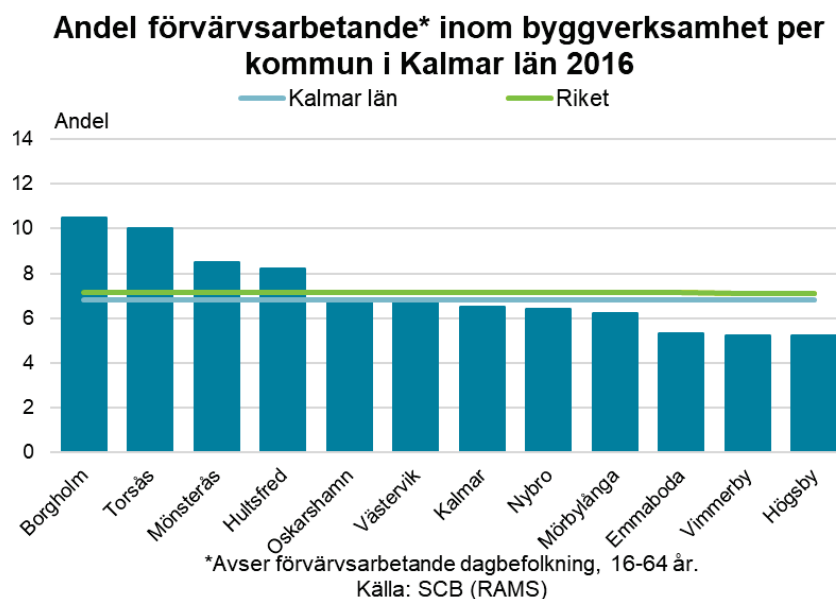
Avtagande arbetskraftsbrist

En god efterfrågeutveckling och det höga kapacitetsutnyttjandet innebär att många arbetsgivare fortsatt behöver anställa mer personal. Samtidigt har arbetskraftsbristen minskat betydligt sedan hösten. Drygt en fjärdedel uppger att de har upplevt arbetskraftsbrist vid rekryteringar under de senaste sex månaderna. Av dessa uppger många att befintlig personal istället har fått arbeta mer och att befintlig personal har internutbildats. Bland bristyrken finns tekniker och ingenjörer, gasskärare och svetsare samt erfarna maskinställare och maskinoperatörer.

Inom industrin påverkas efterfrågan på den framtida arbetskraften också av ett underliggande rationaliseringstryck med omstrukturering, automatisering och effektivisering i varierande grad. I takt med att industriuppgången mognar bedöms sysselsättningsutvecklingen sammantaget vara oförändrad under prognosperioden.

5.3 Byggverksamhet

Byggverksamheten omfattar bland annat nybyggnad, tillbyggnad, ombyggnad och reparationer samt anläggningsarbete. Drygt 7 000 personer arbetade i branschen under 2016, något fler än året innan. Näringsgrenen utgör 6,7 procent av den totala sysselsättningen i Kalmar län och med 92 procent män och 8 procent kvinnor är det en tydligt manlig dominans. Sett över länet har Borgholm och Torsås kommun flest andel sysselsatta inom byggverksamheten medan andelen är lägst i Vimmerby och Högsby kommun (se diagram nedan).

Gott stämningsläge i länet

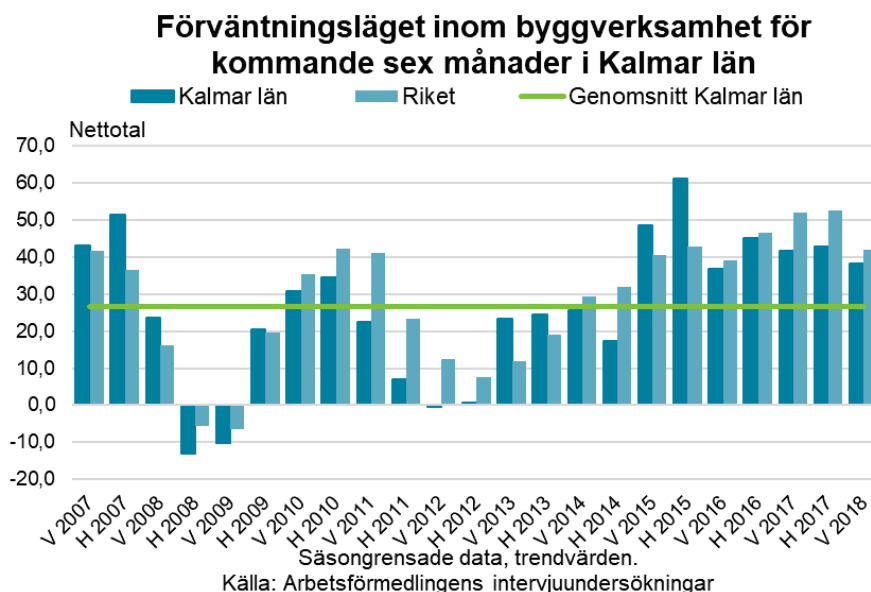
Byggkonjunkturen fortsätter att vara stark i såväl riket som länet, även om det indikeras en viss dämpning under de kommande åren. Konjunkturinstitutets konfidensindikator för bygg- och anläggningsverksamheten visar på en liknande utveckling. Under de senaste månaderna har indikatorn visat ett mycket starkare läge än normalt för att i maj justeras mot ett starkt men mer normalt läge och till förväntningar om ett oförändrat byggande.⁷

En bakomliggande orsak kan vara en viss osäkerhet kring skärpta finansieringsregler för nya bostadslån samt ett ökat utbud av bostäder till följd av den kraftiga nyproduktionen. Detta har lett till viss oro på bostadsmarknaden och farhågor om mer påtagligt fallande bostadspriser. Den goda omvärldskonjunkturen tillsammans med den starka arbetsmarknaden talar emellertid för att bostadsmarknaden kommer att stabiliseras med en balanserad prisutveckling på sikt.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för länets byggverksamhet, som illustreras i diagrammet nedan, fortsätter att stabiliseras. Dock bör det noteras att även om det är

⁷ Konjunkturinstitutet, konjunkturbarometern maj 2018

en viss nedgång under våren 2018 visar indikatorn på nivåer som är över den normala utvecklingen, det vill säga över genomsnittet för länet.

Sett på lite längre sikt (6-12 månader) är arbetsgivarnas konjunkturbedömningar fortsatt starka. Förklaringen bakom de starka efterfrågebudomningarna är att företagen fortsatt upplever att det byggs mycket i länet såväl bostäder som kontorsbyggnader och andra kommersiella fastigheter. Därtill kommer det även framöver att finnas ett investeringsbehov, som exempelvis renovering av skolor eller nya tillbyggnader inom landsting och kommun för att möta den demografiska utvecklingen.

Kapacitetsutnyttjandet i branschen är traditionellt sett mycket högt, i vårens undersökning anger 6 av 10 att de inte kan öka produktionen med mer än 5 procent utan att rekrytera, och 8 av 10 att de inte kan öka produktionen med mer än 10 procent. Läget speglas i stärkta anställningsplaner för det kommande året. I vårens undersökning har den upplevda bristen på arbetskraft minskat, från 44 procent till drygt 33 procent. Samtidigt har branschen traditionellt dragits med stora rekryteringsproblem och majoriteten av yrkena är bristyrken. I de fall arbetsgivarna upplevt arbetskraftsbrist är det mer än sex av tio som inte lyckats rekrytera. Störst har bristen under de senaste sex månaderna upplevts för driftchefer, ingenjörer, träarbetare och snickare, murare, samt VVS-montörer.

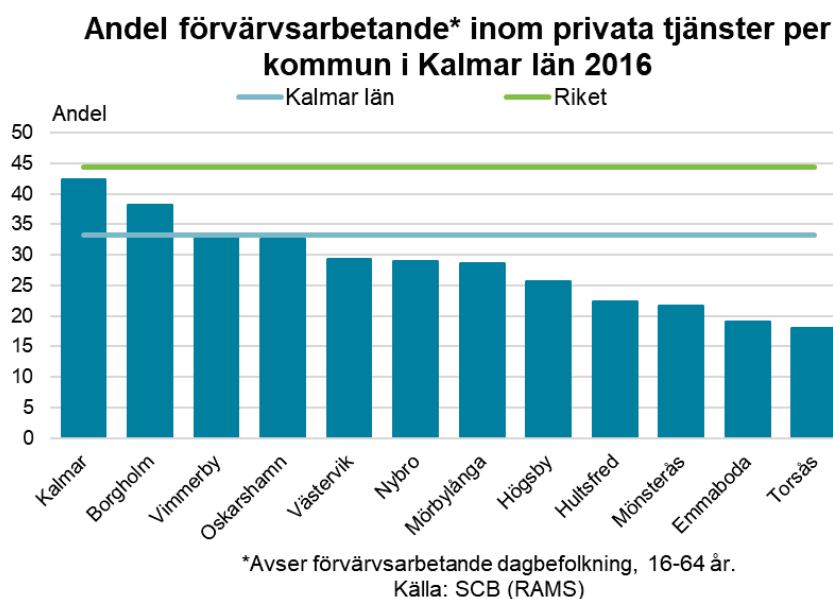
Trots den svåra bristsituationen inom branschen löser arbetsgivarna ofta sina behov av personal genom att köpa in tjänster eller att ta in underentreprenörer. Det är också vanligare att ta in utländsk arbetskraft än i de flesta andra branscher.

Den samlade bedömningen är att det kommer att ske en sysselsättningsökning inom byggbranschen i länet under hela prognosperioden. Ökningen förväntas dock vara starkare under 2018 för att sedan avta något under 2019.

5.4 Privata tjänster

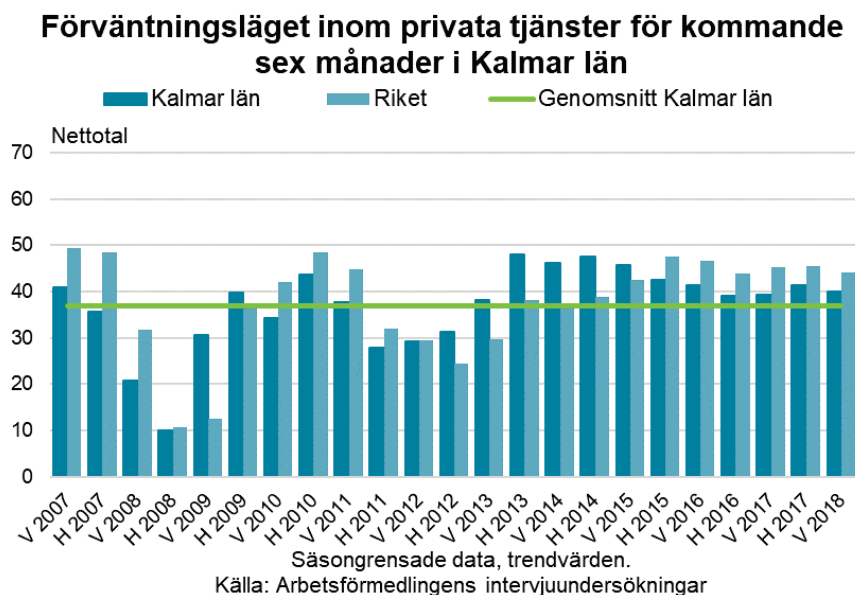
I Kalmar län jobbar var tredje person, 33 procent inom näringsgrenen privata tjänster. Det är en mindre andel än jämfört med genomsnittet i riket på drygt 44 procent men näringsgrenen har under de senaste åren svarat för en god andel av sysselsättningsökningen i länet. Samtidigt är inte den privata tjänstesektorn en homogen bransch utan innefattar en lång rad olika näringsgrenar som i vissa fall märkbart skiljer sig från varandra, vad gäller konjunktur, jobbmöjligheter och sysselsättningsutveckling. Hit hör handel, transport, hotell och restaurang, finansiell verksamhet och företagstjänster samt personliga och kulturella tjänster där många egenföretagare ingår. Gemensamt för näringsgrenarna är att de företag som har privatpersoner som kunder är mindre känsliga för internationella konjunktursvängningar medan företag som har andra företag som sina kunder mer påverkas av global konjunktur och världsmarknad.

En del av jobbtillväxten inom privata tjänster i länet de senaste åren kan därför ha nära kopplingar till industrin och andra branscher. I andra delar kan den förklaras av en alltmer konsumtionsdriven ekonomi och god efterfrågeutveckling tillsammans med en förändrad demografi med bland annat ökat omsorgsbehov. I länet är det generellt de kustnära kommunerna som sysselsätter flest inom den privata tjänstenäringen, medan inlandskommunerna har en högre andel sysselsatt inom industri. Det är också de kustnära kommunerna som har en stor andel av turistnäringen i länet.

Starka förväntningar håller i sig

Av vårens undersökning framgår att företagen inom den privata tjänstenäringen i länet är fortsatt positiva om efterfrågeutvecklingen med förväntningar som ligger stabilt över länets genomsnitt, men något lägre än i höstens undersökning.

Med en genomsnittlig sysselsättningsökning på 3,1 procent och 2,2 procent mellan åren 2008 -2016 är det finansiella och företagstjänster respektive hotell och restaurang som haft störst betydelse för sysselsättningsökningen inom privata tjänster i länet under perioden. Samtliga delbranscher hade emellertid en relativ stor sysselsättningsökning under 2016. En fortsatt god efterfrågeutveckling i länet ger gynnsamma förutsättningar även framöver. Samtidigt är efterfrågeutvecklingen för andra delbranscher kopplad till hushållens konsumtionsvilja. Konfidensindikatorn för hushållen föll i maj för sjätte månaden i följd till en nivå under det historiska genomsnittet. Nedgången förklaras bland annat av en minskad optimism om hur den egna ekonomin kommer att utvecklas under året. Låga räntor, stigande disponibla inkomster, ökad sysselsättning och en expansiv finanspolitik med sänkta skatter och transfereringar bäddar emellertid för en god utveckling av hushållens inkomster.

Anställningsplanerna varierar mellan de olika branscherna, men är överlag goda. Starkast är de inom hotell och restaurang följt av information och kommunikation, och finansiella och företagstjänster. Samtidigt har bristen på arbetskraft i flertalet av branscherna skärpts och är högst inom transport och information och kommunikation där drygt 6 av 10 har upplevt svårigheter att rekrytera under det senaste halvåret. Sammantaget bedöms sysselsättningen inom privata tjänster öka under prognosperioden, med starkast bidrag från företagstjänster.

Hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster

I länet jobbar 7 300 personer inom hotell och restaurang. Det motsvarar 7 procent av de sysselsatta med 45 procent män och 55 procent kvinnor. Branscherna som omfattar hotell och logiverksamhet, restaurang- catering- och barverksamhet, kultur, nöjen samt skönhetsvård är vad gäller efterfrågeutvecklingen kopplade till hushållens konsumtionsvilja. Utmärkande för hotell och restaurangbranschen är att en relativt låg medelålder och att tim- och deltidsanställningar är vanligt förekommande gör att det skapas många jobböppningar, samtidigt som många sökande till varje plats kan göra att det är hård konkurrens om jobben. Inom personliga och kulturella tjänster är många egenföretagare.

Branscherna är också bland de mest optimistiska i länet där lite drygt 7 av 10 tror på en ökad efterfrågan kommande 6 månader. Det dämpas inte av att hushållens syn på deras egen ekonomi blivit mindre optimistiskt under året. På ett år sikt tror 5 av 10 på ökad efterfrågan. Det ska dock ses i ljuset av att branschen delvis är säsongbetonad, särskilt i länets kuststäder och på Öland. Det är vanligt att höstens bedömningar skiftar neråt i jämförelse. Det optimistiska läget åtföljs i vårens undersökning av att fler uppger brist på arbetskraft jämfört med hösten. Fyra av tio uppger att de har upplevt svårigheter vid rekryteringar det senaste halvåret. Yrken som arbetsgivarna upplever är svårt att rekrytera till är bland annat kockar med specialistkunskaper, liksom hovmästare och servitörer med yrkeserfarenhet och önskad utbildning. Sysselsättningen bedöms öka under 2018 och därefter i mindre omfattning under 2019.

Handel

Inom handeln jobbar drygt 10 540 personer eller 10,1 procent av de sysselsatta i länet med 51 procent män och 49 procent kvinnor. Branschen som omfattar detaljhandel, partihandel samt handel med, och reparation av motorfordon, påverkas liksom de två föregående branscherna av hushållens ekonomiska situation och över hälften av arbetsgivarna i Arbetsförmedlingens undersökning i länet tror på en ökad efterfrågan under kommande 6 månader. Generellt visar också konjunkturinstitutets konjunkturbarmeter en förbättring i maj. Det är dock vissa skillnader då dagligvaruhandeln haft en stark försäljningsutveckling medan företagen inom motorfordon och sällanköpshandel visat en svagare utveckling än normalt. Sammantaget är dock läget mer positivt än normalt.

Liksom inom hotell och restaurang finns många ingångsjobb i branschen men det är också hög konkurrens om jobben. Effektiviseringar och ökad näthandel tillåter också ökad försäljning utan motsvarande ökning av samma yrkeskategorier som förut. Sammantaget görs ändå bedömningen att sysselsättningen ökar under prognosperioden.

Transport

Transportbranschen som inkluderar passagerar- och godstransporter, drift av terminaler, lager och godshantering samt post- och budverksamhet har både hushåll och företag som kunder. I länet arbetar 3 920 personer eller motsvarande 3,7 av den sysselsatta dagbefolkningen i branschen. Av dessa är 82 procent män och 18 procent kvinnor.

Med stark konjunktur och ökad handel och godstransport till industri och byggbranschen ökar också behovet av transporttjänster. Efter en förstärkning av förväntningarna på efterfrågan bland länets arbetsgivare i höstas har förväntningarna i samband med vårens undersökning ökat ytterligare. Nu tror drygt 4 av 10 på ökad efterfrågan under de kommande 6 månaderna. På 6-12 månader sikt är det betydligt färre som tror på ökad efterfrågan då nästan 6 av 10 tror på ett oförändrat läge. Lite mer än hälften av arbetsgivarna uppger att de upplevt brist på arbetskraft vid rekryteringar de senaste sex månaderna. Till yrken arbetsgivare har svårt att rekrytera hör lastbilsförare, transportledare och taxiförare, följt av bussförare.

Anställningsplanerna för det kommande halvåret har sjunkit betydligt jämfört med vid fjolårets båda undersökningar men ser ljusare ut på 6-12 månaders sikt. Sysselsättningsutvecklingen för branschen i länet har under de senaste decennierna varit negativ med en genomsnittlig minskning med 1,4 procent per år. Tillsammans med en kraftig inbromsning av anställningsplanerna för kommande halvår bedöms sysselsättningen minska under prognosperioden.

Finansiell verksamhet och företagstjänster

Till finansiell verksamhet och företagstjänster räknas finans- och försäkringsverksamhet, företagstjänster samt fastighets- och uthyrningsverksamhet samt serviceföretag inom exempelvis ekonomi, teknik och juridik. I länet sysselsätter det drygt 11 260 personer eller motsvarande 10,8 procent av den förvärvsarbetande dagbefolkningen i åldern 16-64 år. Av dessa utgör män 59 procent och kvinnor 41 procent.

Eftersom många företag i dessa branscher säljer tjänster till andra företag är efterfrågeutvecklingen kopplad till utvecklingen inom andra områden. De företag som säljer tjänster till andra företag räknas statistiskt till tjänstesektorn även om det exempelvis är uthyrning av monteringspersonal till industrin.

Att ekonomin går bra speglas i högt kapacitetsutnyttjandet bland länets arbetsgivare, 72,5 procent kan öka produktionen eller försäljningen med som mest 10 % utan att behöva rekrytera. Det är också fler som tror på ökad efterfrågan under kommande 6 månader jämfört med under hösten, men förväntningarna mattas av på 6-12 månaders sikt. Under fjolåret tilltog bristen på arbetskraft och har nu ökat ytterligare så att 46,9 procent av arbetsgivarna uppger att de upplevt brist på arbetskraft de senaste 6 månaderna. Anställningsplanerna är fortsatt goda på både ett och två års sikt men är inte fullt lika starka som under hösten.

Som den enskilda delbransch som svarat för den procentuellt största sysselsättningsökningen i länet under det senaste decenniet bedöms den goda konjunkturen leda till fortsatt god sysselsättningsökning under 2018 och i mer dämpad omfattning också under 2019.

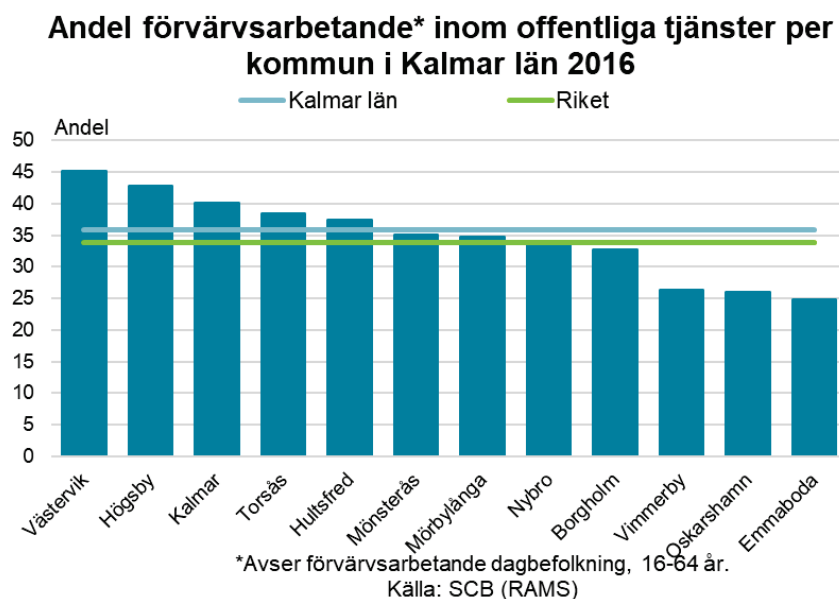
Information och kommunikation

Information och kommunikation, som innefattar IT-branschen och förlagsverksamhet (tidskrifter och böcker), sysselsätter drygt 1500 personer i Kalmar län. 70 procent av dessa är män och 30 procent kvinnor. Sysselsättningen inom delbranschen såg en uppväxling under 2016 då sysselsättningen ökade med 3,7 procent. Branschens arbetsgivare ser mycket positivt på framtiden och är den delbransch med starkast förväntningar på efterfrågeutveckling, både på kort och lång sikt.

En utmaning för arbetsgivarna är dock att det är svårt att hitta teknisk spetskompetens såsom systemanalytiker och mjukvaru- och systemutvecklare. Det är också den bransch som åter redovisar de högsta bristnivåerna med 59 procent av arbetsgivarna som har upplevt svårigheter att rekrytera kvalificerad arbetskraft. Detta bromsar delvis branschens expansionsplaner. Sammantaget bedöms sysselsättningsutvecklingen i branschen vara oförändrad under 2018 och 2019.

5.5 Offentliga tjänster

De offentliga tjänsterna sysselsätter mer än en tredjedel av länets samtliga förvärvsarbetande, sammanlagt 37 338 personer och är en tydligt kvinnodominerad näringsgren. Kvinnor utgör 77 procent och män 23 procent. I offentliga tjänster ingår vård och omsorg, utbildning och offentlig förvaltning. I nedanstående diagram visas antalet sysselsatta i länet och riket. Av det framgår att det är en lite större andel i länet än i riket som arbetar inom offentliga tjänster. Det är dock stora variationer mellan kommunerna i länet. Att andelen är förhållandevis låg i Vimmerby, Oskarshamn, och Emmaboda beror på att andra sektorer är stora där, särskilt industrin.

Efterfrågan på offentliga tjänster påverkas av befolkningsutvecklingen. Under de senaste åren (2015-2017) har befolkningen i Kalmar län ökat i alla åldersgrupper förutom i åldersspannen mellan 20-24 år, 40-49 år och 55-69 år. Som mest ökade befolkningen under 2016 i samband det stora antalet flyktingar som kom till Sverige 2015.

Med mindre undantag har bilden genomgående varit densamma för varje enskilt år. Antalet asylsökande sjönk dock avsevärt under 2016 jämfört med 2015 och sjönk ytterligare under 2017 enligt Migrationsverkets uppgifter. Det beviljades emellertid fler uppehållstillstånd under 2016 än 2015 vilket har påverkat antalet som ska ta del av utbildning och andra offentliga tjänster. Sedan dess har antalet sjunkit under 2017. För länet är antalet anvisade enligt bosättningslagen under 2018 också betydligt mindre än under det gångna året men Kalmar, Mörbylånga, Oskarshamn och Västervik kommer att bli berörda.

Den ökade befolkningen och demografiska sammansättningen med fler i skolålder och bland äldre innebär alltså en ökad efterfrågan på offentligt finansierade tjänster som skola och vård och omsorg i länet. Utifrån SCB:s aktuella prognoser för landet de kommande åren med fortsatt ökande befolkning i skolålder och en betydlig ökning av befolkningen över 75, kommer ett liknande läge att fortsätta råda i länet även framöver.

I Arbetsförmedlingens undersökning med arbetsgivare i länet är det i synnerhet inom vård och omsorg som behoven förutses öka ytterligare det kommande året. Inom barnomsorgen, skolan och vuxenutbildningen tycks effekterna av befolkningsökningen i samband med flyktingvågen och underliggande demografiska trender minskat sedan höstens undersökning. Behoven förutses inte längre öka i samma utsträckning för de kommande 6 månaderna. Endast för gymnasieskolan förutses behoven öka mer jämfört med höstens undersökning. Situationen är dock en annan för vård och omsorg och inom offentlig förvaltning där behoven förutses öka

ytterligare. Bilden är liknande även på 6-12 månaders sikt. Behoven inom barnomsorgen förutses minska och förskjuts till en liten ökning inom skolan. Inom vård och omsorg och offentlig förvaltning förutses behoven fortsätta öka.

Andelen arbetsgivare som planerar att utöka personalstyrkan är mindre inom barnomsorgen, grundskola och vård och omsorg jämfört med under hösten 2017, medan de är oförändrade för gymnasieskolan och vuxenutbildningen och ökar för övriga offentliga tjänster.

Antalet anställda i näringsgrenen hänger därtill ihop med om skatteunderlaget utvecklas i motsvarande takt som efterfrågan. För 2017 redovisade kommunerna ett strakt ekonomiskt resultat för andra året i följd. Bland annat ökade skatteintäkter och statsbidrag ligger bakom de senaste årens goda resultat. För landsting och regioner är situationen svårare delvis på grund av kostnadsökningstakten.⁸ Den demografiska utvecklingen för emellertid utmaningar med sig framöver när befolkningen i yngre och äldre åldrar ökar i jämförelse med antalet personer i yrkesverksam ålder. Läget är detsamma i Kalmar län. Under 2016 ökade förvisso befolkningen i arbetsför ålder mer än övriga, då utrikes födda stod för hela netto tillskottet i befolkningsökningen. Under 2017 gällde dock det omvända, befolkningen i yngre och äldre åldrar ökade medan befolkningen i arbetsför ålder minskade. Den underliggande demografiska trenden förstärker därför vikten av att tillvarata utrikes föddas tillskott till befolkningen i arbetsför ålder.

Därtill innebär den fortsatta starka efterfrågan på arbetskraft att arbetsgivare får svårare att hitta arbetskraft med önskad kompetens. Oavsett konjunktur förstärks utmaningen av att det finns för få personer med den utbildning som efterfrågas.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ser också att de gångna årens tilltagande arbetskraftsbrist minskar utrymmet för att antalet arbetade timmar ska kunna öka i samma takt som tidigare och bidrar till att skatteintäkterna för kommuner, landsting och regioner beräknas öka betydligt långsammare under de kommande åren än de gjort tidigare.⁹

Även om bristen bland offentliga arbetsgivare i länet har minskat under de senaste två undersökningarna är den kvar på en mycket hög nivå. Det är exempelvis brist på både undersköterskor, grund- och specialistutbildade sjuksköterskor och läkare. Inom utbildning är det bland annat förskollärare, grundskollärare och gymnasielärare som det är svårt att få tag på. Som noterades i avsnittet om efterfrågan på arbetskraft gör arbetsgivare i länet, med vissa variationer anpassade lösningar med andra personalkategorier för delar av verksamheten.

Framöver förväntas kombinationen av ökade behov, arbetskraftsbrist och långsammare ökning av skatteintäkter bidra till effektiviseringar inom offentliga tjänster. Under prognosperioden bedöms sysselsättningen inom offentliga tjänster

⁸ Ekonomirapporten maj 2018 - om kommunernas och landstingens ekonomi, Sveriges Kommuner och Landsting.

⁹ Ekonomirapporten maj 2018 - om kommunernas och landstingens ekonomi, Sveriges Kommuner och Landsting.

öka men takten bromsas av arbetskraftsbrist och en avklingande effekt av en stor uppgång i befolkningen de gångna åren.

6 Utbudet av arbetskraft

Detta kapitel beskriver länets demografiska utveckling. Uppgifterna bygger huvudsakligen på statistik hämtad från Statistiska Centralbyrån. Den demografiska utvecklingen är av väsentlig betydelse för hur arbetskraft och sysselsättning förändras och därmed hur välfärdsfinansieringen påverkas över tid.

Befolkningen ökar sedan ett par år tillbaka

Under det senaste decenniet har den inrikes födda befolkningen i arbetsför ålder i länet minskat och inrikes födda äldre än 65 år har ökat, vilket har resulterat i en försämrad försörjningskvot och reducerade skatteunderlag. Problemet med en minskande inrikes född befolkning i arbetsför ålder har dock dämpats av ökningen bland utrikes födda. En del av ökningen av de utrikes födda beror på den höga invandringen av personer med asylrelaterade skäl under mitten 2010-talet. Den politiska oron i omvärlden och konflikter i gränsregioner till Europa har inneburit att många människor är på flykt i världen.

Förändringarna av antalet personer som söker och får uppehållstillstånd har emellertid varit stora och snabba då detta påverkas av politiska beslut både i Sverige och i omvärlden. Till följd av de snabba förändringarna har befolkningsberäkningar blivit allt mer svårprognosticerade vilket har bidragit till stora revideringar av tidigare befolkningsprognoser. Den svenska folkmängden passerade förra året tio miljoner och förväntas öka med ytterligare en miljon under de kommande tio åren.

Vid slutet av 2017 uppgick invånarantalet i Kalmar län till 243 500 personer, vilket gör länet till landets femte minsta med 2,4 procent av befolkningen. Efter att befolkningsutvecklingen mellan 2007 och 2013 i princip stått stilla med variationer från år till år har länet haft en positiv befolkningstillväxt sedan 2014, särskilt under 2015 och 2016 med en ökning på drygt 2 100 respektive 4 600 personer. Mellan 2014 och 2016 stod utrikes födda för hela nettotillskottet i befolkningen. Under 2017 har befolkningen fortsatt att öka med drygt 1200 personer vilket signalerar en något mer dämpad befolkningsökning i år och nästa år. Redan under 2017 bidrog det till att befolkningen i arbetsför ålder minskade något.

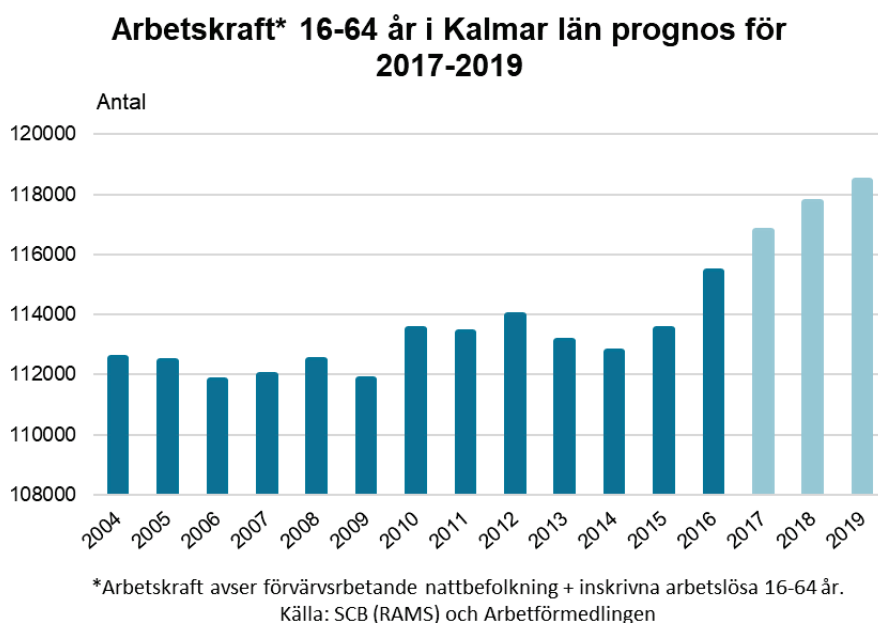
Arbetskraftens utveckling

Hur arbetskraften utvecklas beror på den arbetsföra befolkningens storlek och sammansättning. För att sysselsättningen ska öka och därmed även den ekonomiska tillväxten är en positiv utveckling av arbetskraften avgörande.

Arbetskraften utgörs av de personer som står till arbetsmarknadens förfogande, som sysselsatta eller som aktivt arbetssökande. Definition av arbetskraften och vad som är arbetsför ålder varierar. I de officiella arbetskraftsundersökningarna (AKU) från SCB är arbetskraften summan av de sysselsatta och de arbetslösa i åldern 15-74 år. På riksnivå mäts arbetskraftens storlek i AKU varje månad. Gruppen som står utanför arbetskraften består exempelvis av studerande (som inte söker arbete), personer med

sjuk- och aktivitetsersättning, hemarbetande, pensionärer och så kallade latent arbetslösa, vilka kan tillträda ett arbete men som inte är aktivt arbetssökande. Konjunkturläget påverkar antalet personer som står utanför arbetskraften. I tider med sämre jobb möjligheter ökar gruppen eftersom fler påbörjar studier eller avstår från att söka arbete. I godare tider då antalet lediga arbeten ökar stiger också antalet personer i arbetskraften. Politiska reformer med syftet att öka arbetskraftsdeltagande har också bidragit till en ökad storlek på arbetskraften både i riket och i länet, men det är främst den växande befolkningen under senare år som har bidragit till den starka utvecklingen av antalet personer i arbetskraften.

Utvecklingen av arbetskraften i länet under den senaste tioårsperioden kan generellt sättas i relation till befolkningsutvecklingen och andelen i arbetsför ålder och till konjunkturläget. Med undantag för en uppgång efter finanskrisen och under 2012 minskade arbetskraften i takt med att andelen i arbetsför ålder minskade. Under 2015 skedde en vändning när befolkningen ökade kraftigt, i stor utsträckning driven av utrikes födda, och konjunkturen vände upp. Under prognosperioden bedöms arbetskraften, i linje med konjunkturen och dämpad befolkningsökning, öka men i avtagande takt. Diagrammet nedan illustrerar den historiska utvecklingen och prognos.

För att belysa arbetskraftsdeltagandet i ett län eller en kommun används förvärvsintensitet som mäts som andelen förvärvsarbete av befolkningen i referensgruppen. Hur hög intensiteten är varierar både regionalt och mellan olika grupper. Förvärvsintensiteten är något högre för Kalmar län än för riket. Detta gäller för såväl totalen som för kvinnor och män. Generellt har kvinnor lägre förvärvsintensitet än män, främst till följd av högre studiedeltagande, längre tider i föräldraledigheter och högre sjukskrivningstal.

Tabell: Förvärvsintensitet för befolkningen 20-64 år, i Kalmar län och riket, procent 2016

Län	Totalt	Kvinnor	Män
Kalmar län	78,9	77,9	79,8
Riket	78,6	77,7	79,5

Källa: SCB/RAMS (2015)

Fastän ökningen av utrikes födda har drivit den positiva ökningen av arbetskraften är det framförallt i denna grupp som den stora sysselsättningspotentialen finns och skulle ge stora positiva effekter på både samhällsekonomin och för andra aspekter på samhällelig och individuell nivå.

Arbetspendling över länsgränsen

Utbudet av arbetskraften i ett län påverkas inte bara av länets befolkning då en viss arbetspendling sker över länsgränserna. Kalmar län har sedan länge haft netto utpendling från länet, det vill säga att fler personer pendlar till arbete i ett annat län än som kommer till det för att arbeta. De största pendlingsströmmarna går till angränsande län och till Stockholm. Inpendlingen är till största delen också från de angränsande länen. Variationer i antalet in och utpendlande sker från år till år men utan stora förändringar. Under 2016 ökade dock antalet pendlande till länet mer än de som pendlar ut från länet i en omfattning som är något mer än brukligt. Framöver bedöms nettoutpendlingen minska som en följd av fortsatt god utveckling för efterfrågan och sysselsättningen.

Utveckling de kommande åren

Kombinationen av ett fortsatt starkt konjunkturläge och befolkningstillväxt antyder att arbetskraftsutbudet förväntas öka under 2018 och 2019 men i mindre utsträckning än tidigare. En anledning är att invandringen förväntas fortsätta minska. Som motvikt till att den inrikes födda befolkningen har minskat blir effekten av invandringen därför inte lika stark. Påfyllnaden av unga personer som tillträder arbetskraften är inte lika stort som antalet personer som lämnar och kommer att lämna arbetskraften av åldersskäl de kommande åren, vilket gör att arbetskraften inte ökar mer trots relativt starkt konjunkturläge.

7 Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen

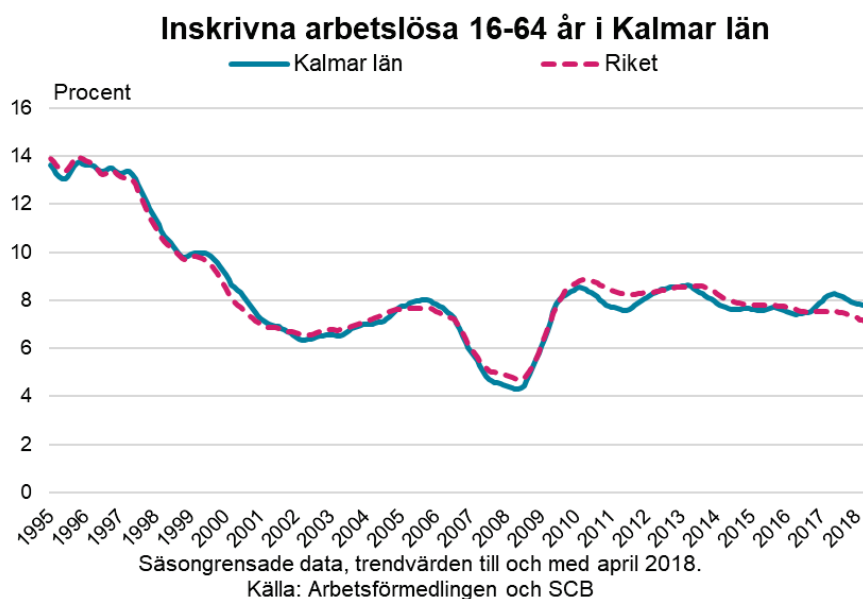
I detta kapitel beskrivs utvecklingen av inskrivna arbetslösa i Kronobergs län. Uppgifterna kring arbetslöshetens utveckling bygger i huvudsak på Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Med arbetslösa menas i detta sammanhang inskrivna arbetslösa vilket är summan av öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd.¹⁰ I kapitlet redogörs för arbetslöshetsutvecklingen, med tyngdpunkt på de senaste åren, och med särskild belysning på utvecklingen för olika grupper av arbetslösa

7.1 Arbetslöshetens utveckling

I nedanstående diagram illustreras den långsiktiga utvecklingen av arbetslösheten med rikets respektive länets relativa arbetslöshet sedan år 1995. Det är tydligt att det sker en stor förändring i de två arbetslöshetskurvorna i samband med den internationella finanskrisen som inträffade 2008/2009. Den redovisade tidsperioden i diagrammet inleds med en nedgång av arbetslöshetsnivåerna och återhämtning från de historiskt höga nivåer som följde av den ekonomiska krisen som drabbade landet under åren 1990-1994. Under början av 2000-talet stabiliserades arbetslösheten kring 7 procent för att gå ned till under 5 procent under högkonjunkturåren 2006-2007. Arbetslöshetsnivån för Kalmar län har generellt följt utvecklingen i riket väl men låg i slutet av den perioden drygt en halv procentenhet lägre än för riket. Därefter ökade återigen arbetslöshetsnivåerna i samband med den globala finanskrisen. Den relativa arbetslösheten för länet nådde sin kulmen på 8,5 procent respektive 8,9 procent för riket innan den började minska igen under år 2010. Återhämtningen blev lite bättre för länet än riket men det dröjde inte längre än till 2012 innan länet låg i linje med rikets nivå. Det var först under 2013 års andra halvår som nedgången fick en stabilare nedåtgående trend. Därefter har arbetslöshetsnivån i länet legat strax under rikets fram till 2016. Från mitten av 2016 steg arbetslösheten i länet i samband ett starkt inflöde till etableringsuppdraget, för att sedan vända ner under 2017 när det började avta.

I Arbetsförmedlingens månadsstatistik för april 2018 ligger arbetslösheten på 7,9 procent i länet mot 7,1 procent i riket. Jämfört med för ett år sedan har arbetslöshetsnivån totalt sett sjunkit med 0,4 procentenheter. Samtidigt är det en skillnad mellan könen. För män låg arbetslösheten på 8,3 procent i slutet av april jämfört med 9,1 för ett år sedan. För kvinnor har arbetslösheten som nu ligger på 7,5, istället ökat från 7,4 procent för ett år sedan. Dessa skillnader är tydligast bland utrikesfödda, med fler kvinnor inskrivna arbetslösa och färre män jämfört med för ett år sedan. I synnerhet nyanlända kvinnor har ofta en längre resa för att komma ut på arbetsmarknaden.

¹⁰ Arbetslösheten i avsnittet behandlar enbart dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen. I den officiella arbetslöshetsstatistiken från SCB:s arbetskraftsundersökningar används en annan arbetslöshetsdefinition och då inräknas exempelvis den stora gruppen studerande som söker arbete, vilka sällan är inskrivna som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

Arbetslöshetsnivåerna påverkas av konjunkturläget men det finns även andra faktorer som ger avtryck, exempelvis den demografiska utvecklingen och befolkningens ålderssammansättning. Politiska beslut om regler kring arbetslöshets- och sjukförsäkring, dimensionering av arbetsmarknadspolitiska program och förändringar i myndigheters ansvarsområden påverkar också kurvorna. Arbetsförmedlingen har fått också nya grupper av arbetssökande, exempelvis personer som lämnat sjukförsäkringen och personer inom etableringsuppdraget. Flyktingars etableringsfas inleds generellt med en period av arbetslöshet. Ökad flyktinginvandring har därför historiskt sett haft en stark inverkan på arbetslöshetsutvecklingen, exempelvis under början på 90-talet när många flyktingar från krigsdrabbade länder på Balkan kom till Sverige.

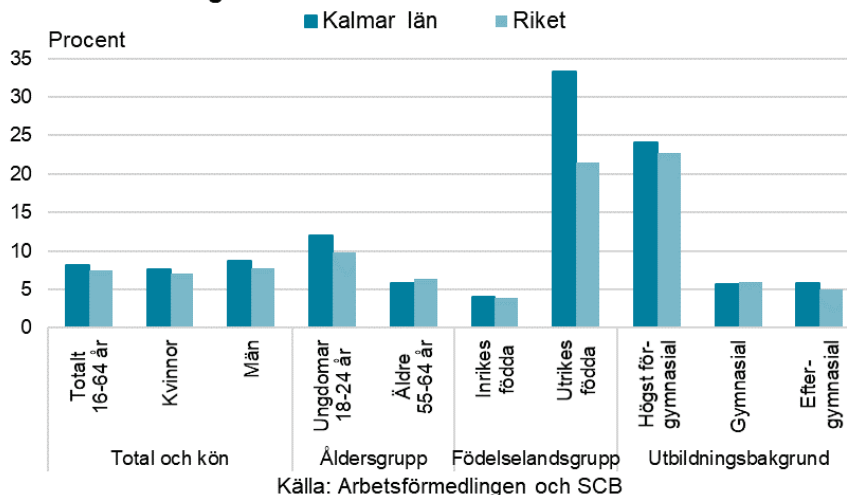
Arbetslöshetens utveckling som helhet kan variera med näringsstruktur, befolkningssammansättning och konjunkturläge. Länet innefattar geografiskt olika områden med skilda näringsstrukturer och temperaturer på de olika arbetsmarknaderna. Av denna anledning skiljer sig arbetslösheten åt mellan olika kommuner och bland olika grupper av individer, vilket också är nationella företeelser. I rapportens bilaga 3 återfinns uppgifter för länets samtliga kommuner uppdelat i kategorierna kön, ålder, födelseland och utbildningsbakgrund.

7.2 Arbetslöshetens sammansättning

I nedanstående diagram jämförs arbetslöshetsnivåerna för olika grupper i länet och riket. Motsvarande siffror per kommun i länet presenteras i bilaga 3. Vid en

jämförelse med riket framgår att arbetslöshetsnivåerna för de olika grupperna varierar med liknande skillnader grupperna emellan.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelat på olika grupper i Kalmar län
genomsnitt av kv4 2017 och kv1 2018

Arbetslöshetsnivån skiljer sig något mellan könen där kvinnor har en lägre arbetslöshet än män, men män har trots det en högre förvärvsintensitet än kvinnor. Fenomenet kan förklaras av att kvinnor i större utsträckning studerar, är föräldralediga eller av andra anledningar står utanför arbetskraften.

Skillnaderna är desto större mellan olika åldersgrupper, där exempelvis ungdomars (18-24 år) arbetslöshet är högre än äldres (55-64 år). Yngre personer är i regel i början av sina arbetslivskarriärer, har nyligen slutat skolan och är i etableringsfasen på arbetsmarknaden där kortare anställningar ofta varvas med perioder av arbetslöshet. Under den senaste tidens starka konjunkturläge har dock ungdomars position kraftigt förbättrats. Förutom högkonjunkturen är en förklaring till att många ungdomar går ut i arbete att det skapas arbetstillfällen där ungdomar kan hitta ingångsjobb, exempelvis inom handeln och hotell- och restaurangbranschen, till följd av fortsatt hög konsumtion bland företag och hushåll. Generellt är yngre personer mer konjunkturkänsliga och gynnas i goda tider samt missgynnas i lågkonjunkturer, vilket beror på kortare arbetslivserfarenheter och jämförelsevis mer osäkra anställningsformer.

Att ungdomar i jämförelser med andra åldersgrupper oftare hamnar i perioder av arbetslöshet tillsammans med skillnader i arbetskraftsdeltagandet mellan grupperna, där äldre har både högre arbetskraftsdeltagande och förvärvsintensitet, gör att jämförelser inte är helt rättvisande. Personer som tillhör det äldre åldersspannet har generellt en fast förankring på arbetsmarknaden och jämförelsevis en liten risk att

hamna i arbetslöshet. Däremot kan det vara svårt för äldre personer som hamnat i arbetslöshet att åter komma i arbete, särskilt för dem med kortare utbildningsbakgrund.

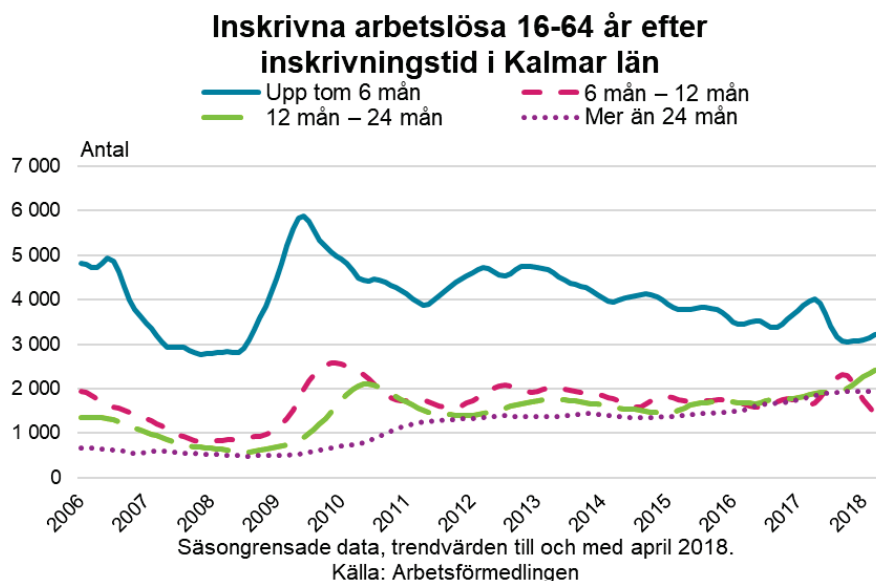
Även mellan inrikes och utrikes födda är skillnaderna i nivåer på arbetslöshet stora. Inrikes födda har över 25 procentenheter lägre arbetslöshet än utrikes födda i länet. Trots höga arbetslöshetssiffror ser Arbetsförmedlingen att det rådande konjunkturläget även gynnar många utrikes födda, som under inledningen av 2018 går till arbete i högre takt än tidigare och för vilka arbetslöshetsnivån sjunker. I kombination med att inflödet till etableringsinsatser avtagit betydligt och att arbetslösheten är förhållandevis låg för inrikes födda bedöms arbetslösheten för utrikes födda kunna minska under prognosperioden. För de många nyanlända som kom till landet under 2015 och succesivt skrivit in sig på Arbetsförmedlingen kan det av naturliga skäl ändå ta längre tid att få en fast förankring på en ny arbetsmarknad, bland annat till följd av bristande svenskkunskaper och avsaknad av kontakter.

Bland personer med olika utbildningsbakgrund är det också stora skillnader. För personer med enbart förgymnasial utbildning är situationen på arbetsmarknaden särskilt tuff med hög arbetslöshet som följd. Utvecklingen där fler och fler arbetsgivare ställer högre krav på utbildning bland arbetssökande tros vara ihållande över tid.

Långtidsarbetslösheten ökar

En annan dimension av arbetslöshetens sammansättning rör tider i arbetslöshet. I Kalmar län har en stor del av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen långa tider av arbetslöshet. Mer än hälften av de inskrivna arbetslösa har varit utan arbete i mer än ett halvår. Diagrammet nedan visar de inskrivna arbetslösa efter tider utan arbete. Av de fyra grupperna är personer med mindre än 6 månader utan arbete den största gruppen. Det är inom den gruppen som de största förändringarna syns. Oavsett konjunkturläge är det generellt personer med kortare arbetslöshetstider som står närmast arbetsmarknaden och har lättast att hitta ett arbete. Det förstärks i tider av god konjunktur och det är därför det även är där som de senaste årens konjunkturförstärkning har gjort att kurvan går ner i snabb takt.

Mellan april 2017 och samma månad i år har antalet personer med mindre än 6 månaders arbetslöshet minskat. Medan såväl antalet personer med mer än ett och två års arbetslöshet har ökat något. I diagrammet framgår att de som varit arbetslösa mellan 6-12 månader har tenderat att spegla utvecklingen för personer med mindre än 6 månaders arbetslöshet. Vid en ökning av arbetslösheten gör den tid flödet mellan grupperna tar att ökningen sker med viss fördröjning. Noterbart är dock att efterhand som arbetslösheten har minskat för personer med mindre tid än 6 månader utan arbete så har även den gruppen kunnat minska. Detsamma har inte gällt för de som varit utan arbete i mer än 12 månader där vi ser en gradvis ökning under de senaste åren.

Att arbetslösheten stiger för de som varit utan arbete i mer än 12 månader har flera förklaringar. Längre tider utan arbete är försvårande för möjligheterna att komma till ett varaktigt arbete eftersom personerna i mindre utsträckning tar del av kompetensutveckling, mister viktiga nätverk och därmed även försämrar sin attraktionskraft hos arbetsgivare. Samtidigt står en större andel av de inskrivna längre ifrån arbetsmarknaden. Därtill sker ökningen av antalet i långa tider utan arbete bland utrikesfödda, där den på ett år ökat med 28,2 procent, medan den minskat bland inrikes födda. Utvecklingen förklaras i hög grad av att antalet personer som deltagit i etableringsuppdraget mer än ett år alltjämt är förhållandevis stort och där en del står längre ifrån arbetsmarknaden för att efter avslutad etableringsinsats övergå till öppen arbetslöshet eller något annat av Arbetsförmedlingens program med aktivitetsstöd.

Ljusglimtar för inskrivna arbetslösa med utsatt ställning

Arbetsförmedlingen har identifierat kategorier av arbetssökande som i genomsnitt har större svårigheter att snabbt finna ett arbete och som därmed löper större risk att hamna i längre tider av arbetslöshet. Arbetsförmedlingen benämner dessa som arbetslösa med utsatt ställning. Gruppen har följts över tid utifrån dess storlek både vad gäller antal och andel av inskrivna arbetslösa.

Begreppet innefattar:

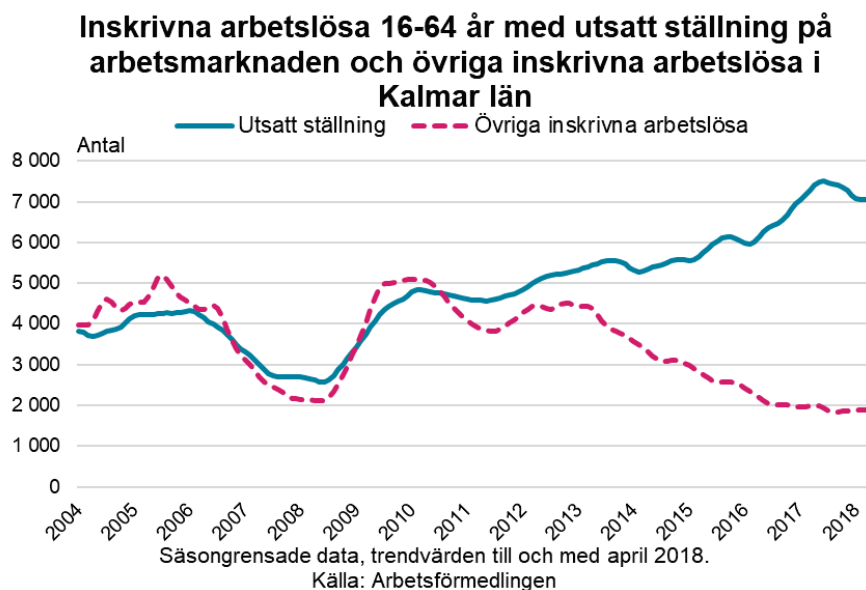
- Arbetslösa med högst förgymnasial utbildning
- Arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Arbetslösa i åldrarna 55-64 år

- Arbetslösa som är utomeuropeiskt födda

Som framgår av diagrammet nedan har trenden alltsedan 2010 varit att antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har ökat och övriga inskrivna arbetslösa har minskat i snabb takt. Den neråtlutande kurvan för de övriga inskrivna arbetslösa visar att personer med starkare positioner på arbetsmarknaden fått den bästa utdelningen av de senaste årens starka konjunkturutveckling. De inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har å andra sidan ökat i antal de senaste åren och nått rekordnivåer. Som beskrevs tidigare gynnas grupper med en starkare ställning på arbetsmarknaden först av en förstärkning av konjunkturen och ger andra grupper utdelning med en viss fördröjning. Därför krävs längre period av god konjunktur och stark jobbtillväxt för att nivån för arbetslösa med utsatt ställning ska minska. I takt med att antalet inskrivna som står nära arbetsmarknaden minskar förbättras chanserna för övriga att konkurrera om jobben.

De båda kurvornas utseende illustrerar tydligt gruppernas position på arbetsmarknaden och att de har fått olika utdelning de senaste åren. Orsakerna till detta är delvis att kraven på kompetens ständigt ökar på arbetsmarknaden. Men det är också viktigt att påpeka att Arbetsförmedlingen har fått nya och utökade uppdrag. Genom detta har även antalet personer med utsatt ställning ökat. De förändrade regelverken kring sjukförsäkringen runt år 2010 har gjort att många personer har kommit till Arbetsförmedlingen efter längre sjukskrivningstider. Bland dessa personer finns inslag av ohälsoproblematik och i många fall en funktionsnedsättning som medför delvis eller helt nedsatt arbetsförmåga. I samband med etableringsreformen samma år fick Arbetsförmedlingen ett samordnande ansvar att i samverkan med flera aktörer snabbt hjälpa personer som är nya i Sverige att komma i arbete eller utbildning. Detta utökade uppdrag har gjort att fler utomeuropeiskt födda personer numera återfinns hos myndigheten, vilket ger utslag i arbetslöshetssiffrorna för gruppen inskrivna med utsatt ställning.

Sedan mitten av förra året har utvecklingen vänt och antalet inskrivna arbetslösa i utsatt ställning sjönk fram till februari i år. I april 2018 uppgick antalet inskrivna med utsatt ställning till 7 070 (jämfört med 7 402 ett år tidigare). Övriga inskrivna uppgick till 1 903 personer (jämfört med 1 990 i april 2017). Eftersom övriga inskrivna emellertid ökade under fjolårets fyra sista månader och inledningen av året har gapet för tillfället krympt. Som andel av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen i länet utgör arbetslösa i utsatt ställning drygt 79 procent.

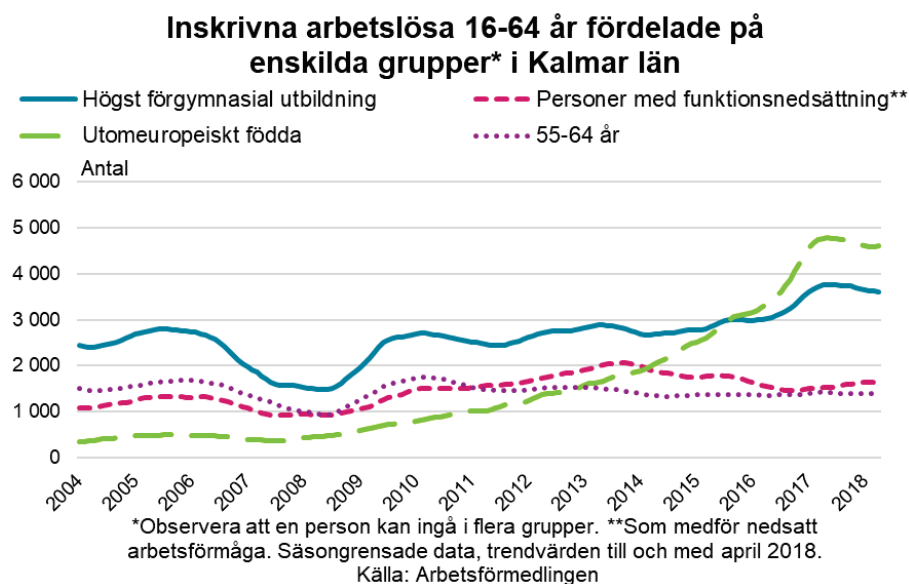

I diagrammet nedan illustreras utvecklingen för var och en av delgrupperna av arbetslösa med utsatt ställning. Här kan en person finnas med i flera av grupperna, till skillnad från föregående diagram där ingen dubbelräkning förekommer.

Arbetslösa med enbart förgymnasial utbildning har fram till 2015 varit den största delgruppen. Denna grupp ökade kraftigt i samband med finanskrisen 2008-2009, där nedskärningar och nedläggningar av företag gjorde att många i gruppen förlorade sina jobb och hade svårt att komma tillbaka i arbete när konkurrensen på arbetsmarknaden hårdnade. Även Arbetsförmedlingens nya uppdrag har haft påverkan då många personer med kortare utbildningsbakgrund har ställt sig till arbetsmarknadens förfogande.

Gruppen utomeuropeiskt födda har ökat över tid och är den största enskilda delgruppen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning. En ökad utomeuropeisk invandring till landet och etableringsuppdraget har gjort att gruppen har vuxit kraftigt. Kurvans lutning är särskilt brant under 2016 och 2017 eftersom många nyanlända som kom under 2015 då skrevs in på Arbetsförmedlingen. Mot slutet av 2017 och inledningen av 2018 har inflödet till etableringsinsatser avtagit betydligt. I diagrammet visar det sig i att kurvan för utomeuropeiskt födda har börjat peka nedåt i takt med att fler får jobb. Sammantaget bidrar det positivt till utvecklingen för inskrivna arbetslösa i utsatt ställning.

I sammanhanget är det värt att notera att gruppen utomeuropeiskt födda inte är en homogen grupp, utan har olika bakgrunder och därmed olika förutsättningar för etablering på svensk arbetsmarknad.

På nästa sida ska vi fördjupa oss i en grupp som om de är inskrivna på arbetsförmedlingen räknas till inskrivna personer med utsatt ställning på arbetsmarknaden- personer med högst förgymnasial utbildning. I fördjupningen vänder vi på perspektivet och går närmare in på var de jobbar någonstans.

8 Fördjupning: Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?

Omkring 18 000, eller drygt 14 procent, av befolkningen i åldrarna 20-64 år i Kalmar län, saknade en gymnasieutbildning år 2016. Det är ungefär lika många som i riket som helhet. Av dessa ingick mer än sju av tio, 13 470, i *arbetskraften* varav 10 470 var *förvärvsarbetande*. En genomgång av hur dessa personer fördelar sig på yrken inom olika kvalifikationsnivåer och inom näringsgrenar visar på några observationer som är värda att lyfta fram.

En första observation är att arbetsmarknaden för personer som saknar gymnasieutbildning inte är begränsad till yrken som återfinns på den lägsta kvalifikationsnivån. Det vill säga till yrken utan, eller med bara låga krav, på utbildning.¹¹ Inom dessa yrken arbetade år 2016 totalt 5 542 personer i åldrarna 20-64 år i Kalmar län varav 1 360, eller drygt 25 procent, saknade en gymnasieutbildning.

Parallellt återfanns omkring 6 650 personer med förgymnasial utbildning inom yrken vilka normalt kräver en gymnasieutbildning.¹² Dessa 6 650 motsvarade knappt 12 procent av samtliga förvärvsarbetande inom dessa kvalifikationsnivåer.

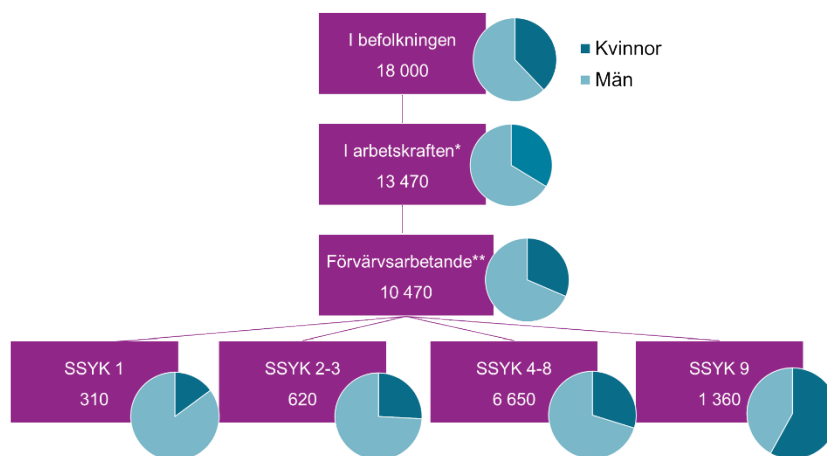
Vidare var närmare 930 personer som saknade en gymnasieutbildning verksamma inom yrken som normalt kräver en eftergymnasial utbildning på minst två år alternativt innehade en chefsposition.¹³ De flesta av dessa 930, närmare 100 arbetade som företagssäljare. Personer med förgymnasial utbildning utgör emellertid en mindre andel, omkring 3 procent, av det totala antalet förvärvsarbetande inom yrken med krav på eftergymnasial utbildning.

¹¹ Avser yrken inom yrkesområde 9 enligt SSYK 2012.

¹² Avser yrken inom yrkesområde 4-8 enligt SSYK 2012.

¹³ Avser yrken inom yrkesområde 1-3 enligt SSYK 2012.

Förgymnasialt utbildade (20-64 år) i Kalmar län efter kön 2016

*Registerbaserad arbetskraft **Avser förvärvsarbetande dagbefolkning. Yrke okänt, militärt arbete och övriga inkluderas och uppgår till cirka 680. Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

En andra observation att lyfta är att kvinnor utgör en majoritet (58 procent) av de med kort utbildning som arbetar inom yrken utan, eller med bara låga krav, på utbildning. Detta är värt att uppmärksamma då kvinnor med kort utbildning visar ett tydligt lägre arbetskraftsdeltagande och en klart lägre förvärvsfrekvens än män.¹⁴ Det faktum att kvinnor utgör majoriteten av de med kort utbildning inom gruppen av yrken utan särskilda krav på utbildning förklaras i hög grad av att yrket städare återfinns här – ett yrke som till största del innehas av kvinnor. Sammantaget arbetade närmare 513 personer som saknade gymnasieutbildning år 2016 som städare. Av dessa var 83 procent kvinnor.

Städare är vidare det enskilda yrke med högst andel personer som saknar en gymnasieutbildning i Kalmar län – omkring var tredje städare har grundskola som högsta avslutade utbildning. Det är också det största för personer med förgymnasial utbildning i länet. Maskinställare och maskinoperatörer, metallarbete är det näst största yrket bland personer med som saknar en gymnasieutbildning i Kalmar län. Detta yrke återfinns inom en kategori av yrken där gymnasieutbildning normalt är ett krav. År 2016 hade närmare 420 korttidsutbildade yrket och utgjorde drygt 16 procent av det totala antalet förvärvsarbetande inom yrket.

¹⁴ År 2015 var förvärvsfrekvensen bland kvinnor (16-64 år) som saknade gymnasieutbildning 36 procent, att jämföra med 49 procent bland män.

De fem största yrkena för förvärvsarbetande 20-64 år som saknar gymnasieutbildning

	Antal	Andel (%) kvinnor	Andel (%) män
Städare	513	83	17
Maskinställare och maskinoperatörer, metallarbete	420	18	82
Vårdbiträden	374	82	18
Lastbilsförare m.fl.	371	1	99
Fastighetsskötare	272	13	87
Källa: SCB			

Till de fem största yrkena bland personer med kort utbildning i länet räknas också vårdbiträden, lastbilsförare och fastighetsskötare. Dessa tre yrken sysselsätter vardera mellan 370 och 270 personer med en grundskoleutbildning som högsta avslutade utbildning.

En tredje observation är att personer med kort utbildning i större utsträckning än personer med längre utbildning återfinns inom tillverkningsindustrin, byggindustri jord och skogsbruk, hotell och restaurang, transport, finans- och företagstjänster, samt handel.

Fördelning av förvärvsarbetande 20-64 år efter utbildning per näringsgren

	Förgymnasial utbildning	Gymnasial eller eftergymnasial utbildning
Tillverkning o utvinning samt energi och miljö	30	19
Handel	11	10
Finans- och företagstjänster	12	11
Vård och Omsorg	9	21
Transport	6	4
Byggindustri	9	6
Hotell o restauranger	5	3
Utbildning	3	12
Personliga och kulturella tjänster	4	4
Jordbruk, skogsbruk och fiske	6	3
Okänd verksamhet	2	1
Civila myndigheter och försvaret	1	6
Informations- o kommunikationsföretag	0	2
Summa	100	100

Källa: SCB

Sammantaget kan några slutsatser dras. Det ena är att personer med enbart förgymnasial utbildning återfinns inom yrken med varierande kvalifikationsnivåer och inte enbart begränsade till yrken med de lägsta kvalifikationskraven, andra kompetenser kan vara viktiga. Den låga andelen de utgör inom yrken med de högsta kvalifikationsnivåerna belyser dock begränsningarna. Därtill finns det en skillnad mellan kvinnor och män då män med förgymnasial utbildning i större utsträckning jobbar inom yrken med högre kvalifikationskrav. Givet att utbildningsnivån är densamma är det en bekymmersam skillnad.

9 Utmaningar på länets arbetsmarknad

Obalanser på arbetsmarknaden

Av vårens undersökning framgår att företagens förväntningsläge även framöver ligger över det normala för länet. Det motsvaras av ett fortsatt rekryteringsbehov och anställningsplaner som ligger över det historiska genomsnittet för länet. Inom offentliga tjänster förutses samtidigt behoven fortsätta öka, framförallt inom vården och inom offentlig förvaltning. Befolkningen i länet har de senaste åren ökat kraftigt och den underliggande demografiska utvecklingen med fler i yngre och äldre åldrar bidrar till att behoven ökar.

Arbetsförmedlingen undersökning visar också att trots att bristen på arbetskraft avtagit sedan förra undersökningen hösten 2017 så är den för privata arbetsgivare, efter en lång konjunkturuppgång, kvar på den näst högsta nivån sedan 2007, en nivå som får anses vara mycket över det historiska genomsnittet. Även offentliga arbetsgivare uppger att bristen på arbetskraft minskat, men ligger kvar på en mycket hög nivå.

Efterfrågan på arbetskraft är således högt. Att arbetsgivare upplever svårigheter att rekrytera nyckelkompetenser bromsar företagens och offentliga verksamheters utvecklingsmöjligheter, liksom sysselsättningen och skatteunderlaget för att finansiera framtida välfärd och investeringar. Parallellt med det är arbetslösheten generellt inte låg och under 2015 och 2016 ökade dessutom arbetskraften i länet. En situation där arbetsgivare i det läget fortsatt upplever brist på arbetskraft i så hög utsträckning belyser den obalans mellan efterfrågan och utbud på arbetskraft som uppstått då de som är inskrivna på arbetsförmedlingen många gånger inte har den kompetens som efterfrågas.

Som framgått i tidigare avsnitt har arbetslösheten för de som står närmast arbetsmarknaden minskat i takt med konjunkturuppgången och för inrikes födda är arbetslösheten låg. Samtidigt är arbetslösheten särskilt hög bland vissa grupper. Däribland för utrikes födda och för personer med enbart förgymnasial utbildning som har svårare att få ett arbete.

I takt med att kraven på kompetens ökar på svensk arbetsmarknaden tyder det på vikten av att fler slutför gymnasieutbildning och väljer utbildningar som är gångbara på arbetsmarknaden, men också att utbildningsplatser finns i tillräcklig omfattning inom områden där kompetens saknas och där bristerna finns. Det är därför viktigt att kunskaperna om behoven av arbetskraft inom olika yrkesområden ökar. I dessa utmaningar har många aktörer ett ansvar vad gäller informationsspridning och opinionsbildning. Skolornas studie- och yrkesvägledare, utbildningsanordnare, länets arbetsgivare och inte minst Arbetsförmedlingen är viktiga aktörer för att sprida information och öka kunskapen om arbetsmarknadens kommande behov.

Obalansen på arbetsmarknaden talar också för att arbetsmarknaden behöver breddas genom att möjligheterna att olika arbetsuppgifter utförs av andra yrkeskategorier

ökar, där så är möjligt. Många arbetsgivare har redan börjat se över sin arbetsorganisation och rekryterat för att det ska ske i större utsträckning. Som ett exempel har bland annat antalet sjuksköterskor i landstingen under 2016 och 2017 varit ungefär oförändrat medan antalet undersköterskor ökat, troligen som en följd av att arbetsgivare har identifierat arbetsuppgifter som kan utföras av andra yrkesgrupper så att befintlig personal kan fokusera på arbetsuppgifter som kräver deras specifika kompetens. Anpassningar för att dra nytta av tillgången på arbetskraft sker också bland privata arbetsgivare. Dessa nya sätt att organisera och lösa arbetsuppgifter har också en betydande potential för att öka sysselsättningen.

Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden

Utrikes födda utgjorde hela nettotillskottet i befolkningsökningen i länet under 2015 och 2016 och är ett viktigt tillskott i arbetskraften när den inrikes födda befolkningen i arbetsför ålder minskar som andel av befolkningen. Med den låga arbetslösheten för inrikes födda kommer många personer som löser arbetskraftsbehovet för arbetsgivare i länet framöver vara utrikes födda. Det understryker vikten av utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden.

Den höga arbetslösheten för denna grupp beror till viss del på det höga inflödet som varit. Att personer som relativt nyss kommit till Sverige har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden är också en naturlig följd av behovet att lära sig ett nytt språk och nya kulturella koder. Bristen på upparbetade nätverk försvårar också personers etablering på arbetsmarknaden, vilket inte minst beror på att många rekryteringsvägar går just via informella nätverk. För att öka sina chanser på arbetsmarknaden behöver individen bygga upp såväl humankapital som socialt kapital, vilket är en process som tar tid.

Arbetsmarknadspolitikens insatser för att stärka etablering och integrering för personer ur denna grupp är dock viktig. Inte minst är utbildningsinsatser viktiga. I det avseendet kan den nya utbildningsplikten för korttidsutbildade vara betydelsefull. Eftersom det inte är en homogen grupp, här finns personer med olika utbildningsbakgrunder och kompetenser, måste insatser utgå från de enskilda individernas förutsättningar och behov. För en del behövs grundläggande utbildningsinsatser och för andra kan bedömning av utländsk utbildning eller validering av yrkeskunskaper eller praktik vara aktuellt.

Motverka långa tider i arbetslöshet

De senaste årens ökning av antalet inskrivna arbetslösa med långa tider i arbetslöshet är kopplat till en förändrad sammansättning bland inskrivna på arbetsförmedlingen där andelen med utsatt ställning på arbetsmarknaden har ökat. I den gruppen ingår också utomeuropeiskt födda och med det stora antalet som skrivit in sig på Arbetsförmedlingen under de gångna åren och den tid deras etableringsprocess kan ta, är det denna grupp som nu står för ökningen av personer med långa tider i arbetslöshet.

När långtidsarbetslösheten för inrikes födda sjunker är utrikesföddas etablering på arbetsmarknaden ett viktigt led i att motverka potentiell långtidsarbetslöshet. Samtidigt är arbetslösa som riskerar långa arbetslöshetstider inte en homogen grupp. De har såväl gemensamma som individuella utmaningar. Många återfinns de bland andra som i genomsnitt har en utsatt ställning på arbetsmarknaden som förutom utomeuropeiskt födda inkluderar personer med högst förgymnasial utbildning, arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, samt arbetslösa i åldrarna 55-64.

Längre tider utan arbete är generellt försvårande för möjligheterna att komma till ett varaktigt arbete då personer i mindre utsträckning tar del av kompetensutveckling, mister viktiga nätverk och därmed även försämrar sin attraktionskraft hos arbetsgivare. Mot den bakgrunden är det också en mer påtaglig förlust av humankapital. För att motverka långa tider i arbetslöshet måste därför olika insatser användas, inte minst vägledning och utbildning. För de med en svag förankring på arbetsmarknaden är insatser som kan skapa nätverk och kontakter med arbetsgivare såsom arbetspraktik också särskilt viktiga.

10 Bilagor

10.1 Bilaga 1 Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagens kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än 100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 483 arbetsställen inom det privata näringslivet i Kalmar län och svarsfrekvensen blev 90,1 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 117 offentliga arbetsgivare i urvalet i Kalmar län och svarsfrekvensen uppgick till 99,1 procent.

10.2 Bilaga 2 Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksskalar: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

10.3 Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 4 2017 och kvartal 1 2018, Kalmar län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin- nor	Män	Unga 18- 24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Högst för- gymnasial	Gym- nasial	Efter- gymnasial
Högsby	14,7	13,4	15,8	22,2	6,7	4,1	50,2	38,3	6,9	14,0
Torsås	8,7	7,4	9,8	17,6	6,2	5,0	37,3	21,2	5,7	8,5
Mörbylånga	5,0	4,3	5,8	11,3	4,1	3,0	26,6	12,3	3,8	4,6
Hultsfred	13,1	12,8	13,3	16,1	8,1	3,9	47,4	31,8	7,1	11,5
Mönsterås	8,6	8,4	8,8	12,1	4,8	3,7	39,5	25,2	5,3	7,0
Emmaboda	9,1	9,0	9,2	11,4	5,9	3,6	35,0	23,7	5,4	8,1
Kalmar	7,3	6,8	7,9	10,1	6,1	4,3	25,4	24,7	6,5	4,2
Nybro	9,6	9,0	10,2	14,7	5,8	3,4	38,7	24,5	5,7	8,4
Oskarshamn	7,0	7,0	6,9	11,1	5,3	3,5	26,1	22,2	4,9	4,4
Västervik	8,7	7,8	9,5	12,9	6,3	5,1	34,7	25,1	6,3	6,1
Vimmerby	7,5	6,9	8,0	9,6	5,1	3,3	38,6	19,8	4,2	7,5
Borgholm	7,4	6,4	8,4	13,4	5,0	4,1	35,8	19,6	4,8	5,8
Länet	8,2	7,6	8,8	12,0	5,8	4,0	33,2	24,1	5,7	5,8
Riket	7,4	7,0	7,7	9,8	6,4	3,9	21,5	22,7	5,9	4,9

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Kalmar län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna på ett och fem års sikt för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2018.

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se